

Bokprovning® på Svenska barnboksinstitutet: En dokumentation

Årgång 2017:
21 mars–17 maj 2018

#bokprovning

© Svenska barnboksinstitutet (Sbi)
Odengatan 61, 113 22 STOCKHOLM
tel 08-54 54 20 50
e-post: info@sbi.kb.se
www.sbi.kb.se
Får citeras om källan anges.
Begreppet Bokprovning är varumärkesskyddat
av Svenska barnboksinstitutet.
ISSN 1652-5566

Sbi SVENSKA
BARNBOKS
INSTITUTET
THE SWEDISH INSTITUTE FOR CHILDREN'S BOOKS

Svenska barnboksinstitutets Bokprovning

Bokprovningen består av öppna föreläsningar för alla intresserade, en utställning med årets barn- och ungdomsböcker samt en dokumentation med statistik och analyser. Begreppet Bokprovning är varumärkesskyddat av Svenska barnboksinstitutet. Bokprovningen genomförs med stöd från Stockholms stad.

En översikt – inget kvalitetsurval

I Bokprovningen går Svenska barnboksinstitutet igenom föregående års utgivning av barn- och ungdomsböcker och presenterar den genom statistisk och fördjupningar i bland annat framträdande teman. Bokprovningen är därmed ett slags litteraturhistoria i mikroformat, som enbart tittar på ett enskilt år, men där jämförelser även förekommer bakåt. I Bokprovningen ingår de böcker som inkommit till Sbi senast den sista februari.

I Bokprovningen görs ingen bedömning av de enskilda böckernas kvalitet. Syftet är i stället att se till **hela** utgivningen och bredden i den. För de som är intresserade av kvalitetsbedömningar av utgivningen hänvisas till dagstidningarnas och andras kritikerverksamhet och de enskilda böckerna för egen bedömning.

Litteraturlistan som återfinns i dokumentationen innehåller endast de titlar som nämns i texten och är alltså **inte** en förteckning över samtliga böcker som utkom 2017.

Svenska barnboksinstitutets utställning visar hela utgivningen

De insamlade böckerna utgivna 2017 exponeras i Svenska barnboksinstitutets bibliotek från den 21 mars till och med den 17 maj 2018. Böckerna är i stort grupperade efter hur den här dokumentationen är disponerad. Utställningen ger den intresserade en unik möjlighet att även se böcker som säljs på varuhus och via andra försäljningskanaler än bokhandlare och som sällan finns på biblioteken.

Begreppsförklaring

Svenska barnboksinstitutet använder tio huvudkategorier för att dela in utgivningen. De är:

- Bilderböcker
- Kapitelböcker
- Mellanåldersböcker
- Ungdomsböcker
- Tecknade serier
- Faktaböcker
- Poesi
- Samlingar
- Sångböcker
- Dramatik

Huvudkategorierna är en blandning av genre-, form- och åldersindelning enligt följande:

Bilderböcker vänder sig oftast till barn upp till sex år. Minst hälften av en bilderbok utgörs av bilder, som är jämnt fördelade. Vissa bilderböcker är åldersöverskridande.

Kapitelböcker utgör litteratur för åldern sex till nio år och är oftast rikt illustrerade textböcker.

Mellanåldersböcker vänder sig till barn och ungdomar mellan ungefär nio och tolv år.

Ungdomsböckernas målgrupp börjar vid cirka tolv år och fortsätter upp till vuxenromanerna. Gränsen mellan ungdomsroman och vuxenroman blir allt svårare att dra. De ungdomsböcker som vänder sig till de äldre ungdomarna har underkategorin Unga vuxna.

Innehåll

Svenska barnboksinstitutets Bokprovning.....	2
En översikt – inget kvalitetsurval.....	2
Svenska barnboksinstitutets utställning visar hela utgivningen.....	2
Begräppsförklaring.....	2
Sammanfattning.....	5
Bokprovningen 25 år.....	6
Bokprovningens framväxt.....	6
Bokprovningen i backspeglarna: statistik och analyser 1993–2017.....	6
Den svenska barnboksmarknaden.....	7
Bokprovning årgång 2017.....	9
Samtiden.....	9
Sexualitet och könsuttryck.....	9
Flykt från krig.....	10
Integration och främlingsfientlighet.....	10
Nätmobbing, sexuella trakasserier och me too-rörelsen.....	11
Hälsa och kost.....	11
Ungdomsbarometern och ungdomslitteraturen.....	12
Sammanfattning.....	12
Debutanter.....	12
Skogen.....	14
Digital barn- och ungdomslitteratur.....	15
Översättningar.....	15
Böcker publicerade på andra språk än svenska.....	16
Genomgång av litteraturkategorier.....	17
Bilderböcker.....	17
Kapitelböcker.....	18
Mellanåldersböcker.....	19
Ungdomsböcker.....	20
Faktaböcker.....	21
Tecknade serier.....	22
Samlingar.....	22
Sångböcker, poesi och dramatik.....	23
Återutgivning.....	23
Litteraturlista över böcker nämnda i texten.....	25
Barn- och ungdomsböcker.....	25
Teoretisk litteratur.....	29

Statistikbilaga	30
Svenska barnboksinstitutets statistik.....	31
Utgivningen av barn- och ungdomsböcker	31
Svenska och översatta barn- och ungdomsböcker	33
Förstaupplagor av barn- och ungdomsböcker	36
Översättningar av barn- och ungdomsböcker.....	38
Återutgivning av barn- och ungdomsböcker.....	40
Upphovspersoner i förstaupplagor	43
Huvudpersoner i förstaupplagor	45
Förlag och utgivare.....	46
Ämnesord.....	49
Program 2018	50
Föreläsare.....	51

Sammanfattning

År 2017 gavs det ut totalt 2 532 barn- och ungdomsböcker i Sverige, vilket är en ökning jämfört med föregående år med närmare 5 procent. Det innebär att utgivningen under 2000-talet har mer än fördubblats. Sedan Svenska barnboksinstitutet (Sbi) började föra statistik 1993 har utgivningen ökat med 136 procent. Den främsta orsaken är den tekniska utvecklingen som har fört med sig ett stort antal nya utgivare. Det är framför allt de mindre och medelstora förlagen med en årlig utgivning om ca 10–60 titlar som har ökat sin utgivning under 2017.

Sbi konstaterade redan i föregående års Bokprovning att de senaste årens ökning sannolikt är kopplad till den växande försäljningen av barn- och ungdomsböcker som Svenska Förläggareföreningen och Svenska Bokhandlareföreningen har sett. Den kan i sin tur kopplas till ett förnyat intresse för barns läsning i och med PISA-rapporten 2012.

Det är återigen framför allt utgivningen av bilderböcker som har ökat 2017. Bilderböckerna är den i särklass största utgivningskategorin och bara de senaste två åren har den ökat med en tredjedel. Även andra bildbaserade och rikt illustrerade kategorier har vuxit under 2000-talet, vilket tyder på att bilden generellt har blivit viktigare i digitaliseringens tidsålder.

Den stora ökningen av utgivningen under 2000-talet har gjort det allt svårare att ge en överblick över hur utgivningen ser ut, men den tydligaste tendensen 2017 är att en stor del av utgivningen har en stark koppling till aktuella samhällsrelaterade idéer och problem. Ett övergripande tema för årets barn- och ungdomslitteratur kan därför sägas vara att den förhåller sig till och kommenterar samtiden på olika sätt. Sexualitet och könsuttryck, nättrakasserier och sexuella övergrepp, politik och främlingsfientlighet, aktivism och veganism är motiv som återkommer i barn- och ungdomsböckerna. De speglar ett påtagligt och aktuellt samhällsengagemang, där syftet många gånger är att uppmuntra till ett inkluderande synsätt och att utmana majoritetsnormen. Upphovspersonerna kan därmed sägas ha en vilja att peka på och ifrågasätta sådant i samhället som de vill förändra.

En annan stark tendens i utgivningen är att skogen spelar en central roll, både som plats och som symbol. Den kan symbolisera läkning, självförverkligande, förändring och vuxenblivande, men den kan också utgöra ett hot, ofta utifrån premisen att människan har förbrukat jordens resurser. Skogen har mer och mer blivit en plats där barn och unga är tillfälliga gäster.

Svenska barnboksinstitutet samlar i nuläget inte på den digitala utgivningen, men följer utvecklingen inom området. Med anledning av att det inte finns någon statistik över denna utgivning och inte heller tydliga definitionerna av vad den består av reder vi ut begreppen kring vad som kan ses som digital utgivning för barn och unga.

Med anledning av att Sbi:s Bokprovning fyller 25 år presenterar Sbi en del övergripande statistik för hela perioden och tittar även närmare på debutanterna, både 2017 års debutanter och vad Sbi har konstaterat om dem i tidigare årgångar. Som vanligt presenteras också utgivningen kategori för kategori.

I statistikdelen presenteras siffror över hela utgivningen 2017. Där visas bland annat att den svenska utgivningen fortsätter att dominera och att den geografiska spridningen i varifrån översättningarna har hämtats fortsätter att minska. Engelskan ökar sin andel av översättningarna och mycket få översättningar kommer från andra delar av världen än den västerländska. Förutom att bilderböckerna har blivit fler har även faktaböcker, mellanåldersböcker och dramatik ökat i antal medan övriga kategorier minskade, den redan blygsamma poesiutgivningen allra mest procentuellt sett. Liksom tidigare år är de kvinnliga upphovspersonerna i majoritet och särskilt gäller det ungdomsböckerna, där vi också hittar en klar övervikt av kvinnliga huvudpersoner.

Bokprovningen 25 år

Bokprovningens framväxt

Bokprovningen ger en unik och heltäckande översikt över barn- och ungdomsutgivningen i Sverige. Idén till Bokprovningen uppkom i början av 1990-talet och 1994 publicerades den första dokumentationen, som täckte året 1993. Från början var Bokprovningen tänkt som en fortbildning för barnbibliotekarier, men redan andra året bjöds universitets- och högskolelärare in. Vid mitten av 2000-talet öppnades föreläsningarna för alla.

Då som nu bestod Bokprovningen av föreläsningar, en utställning och en dokumentation med analyser av och statistik över föregående års utgivning. Numera ingår en turné och hittills har ett tjugotal orter runt om i landet besökts. Bokprovningen används på olika sätt: i undervisningssyfte och som underlag för forskning och för kompetensutveckling.

En hel del har förändrats genom åren i arbetet med Bokprovningen. Fram till 1998 byggde statistiken på siffror från Kungliga biblioteket men sedan 1999 tar Sbi fram egen statistik. Siffrorna baseras på de böcker som har inkommit till institutet senast den sista februari varje år. Siffrorna är inte absoluta då en del böcker inkommer efter att statistiken har tagits fram, men det rör sig om relativt få titlar. I takt med att utgivningen har ökat har också statistikdelen utökats med fler variabler.

Bokprovningen i backspegeln: statistik och analyser 1993–2017

Vad har vi då sett genom åren? Det mest anmärkningsvärda är ökningen av utgivningen, hela 136 procent sedan starten 1993. Den främsta orsaken till det är den tekniska utvecklingen, som har fört med sig en lång rad nya förlag och även en stor egenutgivning (jfr Åsa Warnqvist, "En marknad i förändring", 2016).

Den utgivningskategori som har ökat i särklass mest sedan 2002 (då nuvarande kategorifördelning infördes) är bilderböckerna. I övrigt har andra bildbaserade och rikt illustrerade kategorier ökat mest. Det har troligen primärt att göra med att färgtryck har blivit billigare under 2000-talet och att tekniska innovationer har fört med sig fler produkter som befinner sig i gränslandet mellan bok och leksak. Att bilden generellt har blivit viktigare i digitaliseringens tidsålder kan också ha haft betydelse.

Tidigare dominerade översättningarna, men de senaste sju åren har de svenska originalen varit fler. Det kan delvis förklaras med att egenutgivningen och lättläst-utgivningen, som innehåller en stor del svenska original, har ökat markant under 2000-talet. På en marknad med allt större konkurrens kan det också spela roll att det svenska säljer bra och att efterfrågan på det tycks vara större än på det översatta. En stor majoritet av de 20 bäst säljande böckerna för barn och unga 2017 hade svenska upphovspersoner (jfr *Boken* 2018, s. 13, 39).

Bokprovningen har varje år påtalat engelskans dominans som främsta källspråk för översättningar, medan översättningar från andra språk är försvinnande liten. Med undantag för en period under mitten av 2000-talet då en hel del japanska serier översattes har engelskan varit i ensamt majestät i toppen.

Årgång 1999 var första gången då Bokprovningen presenterade siffror över upphovspersoners kön, och föga förvånande kunde vi konstatera att kvinnorna dominerade. Huvudpersonernas kön finns det statistik över sedan 2002 och där varierade könsfördelningen initialt beroende på kategori. Successivt under 2000-talet har dock både andelen kvinnliga upphovspersoner och huvudpersoner ökat, framför allt i svenska förstaupplagor. Ökningen är inte minst tydlig inom kategorierna bilderböcker, tecknade serier och ungdomsböcker. Årgången 2011 fick i dokumentationen epitetet "flickornas och kvinnornas år" och det talades om ett generationsskifte på grund av att kvinnorna detta år var i så stor majoritet. Detta skifte har senare bekräftats av forskningen (jfr Åsa Warnqvist, "Flickans århundrade?", 2017).

Något som vi också för statistik över men som vi inte brukar ta med i statistikbilagan är berättarform. Siffrorna har tagits fram sedan 2012 och det innebär att vi noterar om berättelsen berättas i tredje person, jagform eller på annat sätt. Under dessa år har den absolut vanligaste berättarformen varit tredje person, särskilt i bilderbokskategorin (83 procent 2017). Ungdomsböckerna är den enda kategorin där jagberättare och tredje person är nästan lika vanligt förekommande.

Innehållsmässigt är det naturligtvis svårt att sammanfatta tjugofem år. I mitten av 1990-talet tedde sig ungdomsböckerna så mörka och våldsamma att Bokprovningsen talade om ”idyllfobi”. Det svenska deckarundret finns inte bara bland böcker för vuxna. I mitten på 2000-talet ökade även deckarutgivningen för barn och unga. Det var också vid denna tid som de japanska serierna tog Sverige med storm och mangaboomen slog till under några år, för att 2011 i princip helt ha försvunnit. Influenserna från manga finns dock kvar hos svenska serietecknare och illustratörer. I spåren av J. K. Rowlings Harry Potter-böcker kom det också fler och fler fantasyböcker och fantastiken letade sig ner i åldrarna. Suzanne Collins *Hungerspelen* från 2008 skapade en dystopiboom som nådde sin kulmen 2015.

En mycket stor förändring under 2000-talet är den stora ökningen av lättlästa böcker. Denna utgivning kommenteras i Bokprovningsen från starten men fick ett rejält uppsving 2012, då utgivningen fördubblas. I början gavs lättläst enbart ut av förlag med särskild inriktning på just detta, men sedan ett antal år ger fler och fler av de reguljära förlagen ut denna typ av böcker, som nu finns i alla ålderskategorier från nybörjarläsaren till unga vuxna.

Andra reflektioner som gjorts under de tjugofem år som gått är att vi har sett många ensamma men också kompetenta barn som hjälper och stöttar trötta och sönderstressade vuxna. Författare och illustratörer har också vittnat om en ängslighet i vuxenvärlden för det utmanande i barnboken och krav på att tillrättalägga den på olika sätt. Periodvis har bristen på mångfald lyfts fram i debatten, något som bland annat förde med sig att flera förlag med en tydlig mångfalds- och/eller jämställdhetsprofil startade mot slutet av 00-talet. De senaste åren har allt fler författare tagit upp normer av olika slag. Upphovspersonerna söker ständigt nya vägar att utforska och utmana gränserna för litteraturen. 2016 blev inkluderingens år och 2017 ser vi att samtiden speglas tydligare än någonsin i litteraturen.

Den svenska barnboksmarknaden

Den svenska barnboksmarknaden är i ständig förändring, men har sedan länge haft tre förlag som största utgivare: Bonnier Carlsen, Rabén & Sjögren och B. Wahlströms. Det största av dessa sett till antalet titlar är Bonnier Carlsen. Bland övriga utgivare finns åtskilliga väletablerade mindre och medelstora förlag som har haft en vid det här laget mångårig och stabil utgivning, men stora förändringar har också skett de senaste decennierna i och med att en rad nya förlag har startats. Detta hör samman med den tekniska utvecklingen som har möjliggjort för fler att starta förlag och ge ut böcker. Som tabell 17 i statistikbilagan visar var det 20 förlag som gav ut fler än 30 titlar 2017. Det första året som Sbi presenterade utgivningen fördelad på förlag var 2006, då 14 förlag gav ut fler än 30 titlar. Även när det gäller utgivare med mindre utgivning har det skett en successiv ökning. 2017 var det hela 61 förlag som gav ut fler än sex titlar.

Den totala svenska barnboksmarknaden är bredare än vad de flesta läsare och bokkonsumenter kommer i kontakt med. Den består inte bara av fysisk och digital utgivning på reguljära barnboksförlag, utan även av utgivning via till exempel föreningar, företag och skolor som distribueras på andra sätt än genom den reguljära bokhandeln, nätbokhandeln eller digitala distributionsplattformar.

Läsrörelsen är en ideell förening som distribuerar sina böcker via McDonald's Bok Happy Meal. Till de företag som ger ut barnböcker hör IKEA, som publicerar sina titlar på en rad olika språk och säljer dem i varuhus runtom i världen. Vissa förlag, som Stabenfeldt och Goboken, säljer sina böcker enbart via egna bokklubbar. En viss typ av bokprodukter, som mekaniska böcker och pysselböcker, säljs också företrädesvis i leksakshandeln, i Pressbyråer och i

varuhuset. Skolor och skolklasser publicerar ibland antologier med dikter och noveller i egen regi och distribuerar själva. Lägg till detta en stor egenutgivning med egen distribution och egenpublicering på nätet samt ett antal företag som erbjuder publiceringstjänster för den egenutgivare som föredrar det. Vissa förlag, som Idus och Lumenos, är hybridförlag som både har egen utgivning och erbjuder publiceringstjänster.

Bokprovning årgång 2017

Samtiden

Många av de övergripande teman och motiv som Sbi har noterat i 2017 års utgivning har en stark koppling till aktuella samhällsliga idéer och problem. Detta är så genomgående att ett övergripande tema för årets barn- och ungdomslitteratur kan sägas vara att den förhåller sig till och kommenterar samtiden på olika sätt. Detta är förstås något som all litteratur ständigt gör, och kanske i synnerhet barn- och ungdomslitteraturen, som ofta är tidig med att plocka upp det som rör sig i samtidsdebatten. Detta till trots framstår 2017 som ett år då de aktuella samtidsdendenserna speglas i särskilt stor utsträckning.

Vad är då utmärkande för barn- och ungdomslitteraturens samtidsuppfattning? Var befinner vi oss nu enligt barn- och ungdomslitteraturen? Eller kanske ska frågan snarare ställas: var *vill* barn- och ungdomslitteraturen att vi ska befinna oss?

Den samtid som skildras i barn- och ungdomslitteraturen är generellt en samtid präglad av spänningar av olika slag. Mycket av det har vi tagit upp i tidigare års Bokprovningar. Det kan gälla sociala klyftor eller idémässiga konflikter om hur vi förhåller oss till varandra i en tid då människor flyr från krig och tvingas bosätta sig i andra länder. Det kan gälla hur vi ser på varandra när det gäller normer kopplade till utseende, kön, sexualitet och olika fysiska och psykiska funktionsvariationer. Den övergripande inställningen som författarna, illustratörerna och bilderbokskonstnärerna har när det gäller detta sammanfattade vi i föregående års Bokprovning med ordet inkludering, och det gäller fortfarande. Upphovspersoner till litteratur för barn och unga manar tydligt till ett inkluderande perspektiv. Detta kan kopplas till den brett spridda föreställningen om att ett av barn- och ungdomslitteraturens syften är att fostra den uppväxande generationen. Det som händer här och nu blir relevant att ta upp i litteraturen, eftersom det är den samtiden vi vill socialisera in den nya generationen i.

Det ligger också i tiden att reflektera kring samtiden. I den alldeles nyutkomna essäsamlingen *Samtider: perspektiv på 2000-talets idéhistoria* (2017, red. Anders Burman och Lena Lennerhed), vill 14 skribenter belysa och förstå sin samtid samt reflektera kring vad som utmärker den. Intressant nog är många av de olika bidragen inriktade på samma frågor som barn- och ungdomsböckerna. De tar bland annat upp sexualitet, kön och normer; flyktingkrisen och nationalstaten; vårt digitala samhälle samt övergripande politiska frågor och miljöfrågor.

Sexualitet och könsuttryck

När det gäller normer kopplade till sexualitet och könsuttryck är detta något som uphovspersonerna fortsatt är upptagna av i hög utsträckning. Sbi har i tidigare Bokprovningar konstaterat att barn- och ungdomslitteraturen skildrar sexualiteter (pluralis). Bi- och homosexuella barn och ungdomar och föräldrar av samma kön är fortsatt vanligt förekommande och kommenteras sällan, utan betraktas som en del av normen.

I de senaste Bokprovningarna har Sbi också noterat att det har blivit vanligare att skildra transpersoner och icke-binära gestalter. Huvudsakligen har den problematiska vägen mot omgivningens acceptans lyfts fram i dessa verk, för att synliggöra transpersoners utsatthet. 2017 finns ytterligare ett tiotal titlar där icke-binära gestalter och transpersoner är huvud- eller bifigurer, men förhållningssättet är i hög grad ett annat.

Sara Bergmark Elfgrens ungdomsroman *Norra Latin* är ett exempel. Den ena huvudpersonen Tamars vän Sam är icke-binär. Berättaren och personerna i Sams omgivning benämner Sam med ”hen” och ”henom”, och könsidentiteten problematiseras inte, vilket gör att romanen fungerar norminkluderande. Ett ytterligare exempel på detta är ungdomsromanen *Saker ingen ser* av Anna Ahlund, där en av huvudpersonerna är icke-binär och också benämns med pronomenet hen. Det finns emellertid också exempel på böcker om transpersoner som har som syfte att specifikt ta upp barnens könsuttryck. I Eva Salqvists mellanåldersbok *Julia finns inte* tas könsdysfori upp, det vill säga att kroppen inte överensstämmer med den upplevda

könsidentiteten. Julia känner sig som pojke och blir mobbad för att hon ser ut som en pojke. Under berättelsens gång blir Julia Julian.

Flykt från krig

I föregående års Bokprovning konstaterades att den stora flyktingvågen gav upphov till en rad berättelser för alla åldrar som skildrade erfarenheter av att fly från krig. Utgivningen hade ökat successivt under tre års tid och 2016 var ökningen markant. Majoriteten av berättelserna handlade om själva flykten och ankomsten till det nya landet och berättades oftast ur det flyende barnets perspektiv. 2017 har vi åter sett en liten minskning av antalet böcker som tematiserar flykt på något sätt, men fortfarande utkommer åtskilliga titlar. Det är inte lika stort fokus på att göra erfarenheterna vid själva flykten begripliga för svenska barn. I stället ser vi en rad nya och fördjupade perspektiv som rör livet i det nya landet samt en rad verk som vill öka historiemedvetenheten och koppla dagens flyktingkris till liknande händelser i historien.

Ett exempel på det förstnämnda är mellanåldersboken *Om jag får stanna* av Kajsa Gordan, där Ilona och hennes familj har varit i Sverige illegalt i sju år. Berättelsen handlar om hur det är att leva ett liv i hemlighet och inte få synas, men också om att vara den som är född i Sverige och tar tryggheten för given. Bland de böcker som ökar historiemedvetenheten finns Christina Wahldéns *Tulpanpojken*. Wahldén gör en koppling mellan andra världskriget och vår tids ensamkommande flyktingbarn och skriver, inspirerad av sin egen familjehistoria, om elvaåriga Wim som kommer från Holland till Sverige som krigsbarn. Wim har skickats hit från Holland för att det inte finns någon mat i hans hemland under den sista krigsvintern, hungervintern kallad, då det kom 2 000 barn från Holland till Sverige. I *Nosebleed Studio reser i den svenska historien* av Joakim Waller, Natalia Batista och Magnolia Winroth handlar en berättelse om att emigrera till USA på 1800-talet och en annan om finska krigsbarn på väg till Sverige under andra världskriget.

Integration och främlingsfientlighet

Något som också är kopplat till flyktingvågen är integration och främlingsfientlighet. Många böcker 2017 handlar om integration och integrationsproblem, även om det inte nödvändigtvis är huvudproblematiken i verken. Kopplade till rasismen är högerpopulismen och framtidsscenarioer präglade av politisk högerretorik. Faktaböckerna är i hög grad i avsaknad av politiska perspektiv, men i den skönlitterära utgivningen finns ansatser till att vilja diskutera politiska frågor relaterade till flyktingfrågan. I Per Nilssons ungdomsbok *Damaskus Sölvesborg* berättar Nour, som har flytt från kriget i Syrien, i förtrolighet för Leo om sina upplevelser och tiden innan hon blev tvungen att fly. Insprängt mellan kapitlen citeras uttalanden hämtade från klassrum, fikarum och personalrum samt intervjuer som alla berör främlingsfientlighet. I Cannie Möllers *Väntarna* får läsaren ta del av ett litet samhälles olika förhållningssätt till flyktingarna när någon sätter eld på en förläggningen.

En av slutsatserna i antologin *Samtider* är att vi i dag tenderar att karaktärisera oss i förhållande till framtiden och inte det förgångna, och att vi förhåller oss till framtiden som om vi hade en väntande apokalyps. Kanske är det därför vi har sett en sådan flod av dystopier de senaste åren. En dystopi som tydligt knyter an till flyktingfrågan är Pernilla Geséns ungdomsbok *Det här kalla landet*. Den utspelar sig i det fiktiva landet Nordland, som är på väg mot ekonomisk kollaps och där ett främlingsfientligt parti är på väg att ta makten. I centrum står Noomi och Zahra. Noomis familj har varit privilegierad, men måste börja dra in på utgifterna. Hennes bror skyller allt på de ”folkförflyttade”, flyktingarna som har flytt från kriget. Zahras familj bor i en utsatt förort och hör till dem som har flytt. Noomi upplever ett politiskt uppvaknande och engagerar sig i det främlingsfientliga partiet Nya demokraterna.

I utgivningen skildras också rasism kopplad till andra aktuella samhällsfrågor, som Sveriges systematiska diskriminering av samerna och polisvåldet mot svarta i USA. I Charlotte Cederlunds *Gryningsstjärna* går relationen mellan ”storsvenskar” och samer som en röd tråd och i Angie

Thomas ungdomsbok *The hate u give* är det rasismen i USA som står i fokus. Starr bevittnar där att hennes barndomskamrat blir skjuten av en vit polis som sedan inte blir dömd för mordet.

Nätmobbing, sexuella trakasserier och me too-rörelsen

Som Sbi har konstaterat i tidigare Bokprovningar har både sättet att berätta och kommunikationen mellan romangestalterna förändrats i och med de sociala mediernas intåg. Sociala medier har emellertid också blivit ett verktyg för övergrepp, i verkligheten såväl som i litteraturen. Mobbing via sociala medier är ett vanligt förekommande motiv i utgivningen. I Iben Akerlies mellanåldersbok *Lars är LOL* blir Lars, som har Downs syndrom, utsatt för näthat på en hemlig blogg. Mobbing med grovt språk pågår även i sociala medier i exempelvis Emma Granholms ungdomsbok *På andra sidan reglerna* och stalking i sociala medier förekommer i John Greens ungdomsbok *Sköldpaddor hela vägen ner*.

På nätet sker också en hel del sexuella trakasserier. I Fredrik Hardenborgs ungdomsbok *I helvetet vet alla vem jag är* tror Rosanna att hon chattar med en kille i samma ålder och skickar nakenbilder till honom. Han visar sig vara en äldre man som hotar med att skicka bilder på henne till hela hennes skola om hon inte skickar fler nakenbilder till honom. Andra ungdomsböcker som tar upp sexuella trakasserier mot flickor på nätet är till exempel *#seriöstdeträckernu* av Marie-Chantal Long och *Flickan på hotellet: ett fall för Alex Skarp* av Katarina Wennstam.

Det är fler böcker än vanligt som tar upp sexuella övergrepp i 2017 års utgivning, vilka under året fick en slående aktualitet i och med me too-rörelsen. Det är nästan alltid flickor som utsätts. Ett exempel är Gro Dahles och Svein Nyhus bilderbok *Bläckfisken*, där Gullet blir utsatt för incest av sin bror och finner modet att berätta för en vuxen. Men här finns också en bok som skildrar ett övergrepp mot en pojke. I kapitelboken *Charlie säger nej!* av Alice Carlström, Frida Källhage, Jenny Ziegler och Emma Henningsson Nilsson blir Charlie tafsad på av en vuxen och lär sig att man ska säga nej. Boken är utgiven på eget förlag och är endast ett exempel av flera i egenutgivningen som vill lära yngre barn om integritet.

Det faktum att den stora majoritet som utsätts för de sexuella övergreppen är flickor och kvinnor har föranlett debatter i offentligheten om mansrollen. 2017 kom en faktabok för unga i ämnet, Hampus Nessvolds *Ta det som en man* med syftet att ifrågasätta och förändra den traditionella mansrollen.

Hälsa och kost

Den samtid som skildras i exemplen ovan pekar på att mycket är konfliktfyllt och stressande i barns och ungas vardag, och litteraturen erbjuder även sätt att hantera detta. Under 2017 har det kommit en lång rad böcker som handlar om hur barn och unga kan förbättra sitt fysiska och psykiska välmående. De vill lära ut yoga, meditation och mindfulness, poängterar vikten av att röra sig och hålla hjärnan i trim samt ifrågasätter köttnormen i vår dagliga kost. Hälsotrenden har således nått barn- och ungdomsböckerna med full kraft 2017.

Josefine Sundströms och Emma Göthners *Fiffiga kroppen och finurliga knoppen* är skriven på uppdrag av Generation Pep (GEN-PEP), en organisation som vill sprida kunskap om barn och ungas hälsa initierad av Kronprinsessan Victoria och prins Daniel. Den innehåller en skönlitterär berättelse om Saga och Samir samt en faktadel om vad som händer i kroppen när vi rör på oss.

Åtskilliga böcker vill att barnen ska få uppleva sig själva och sin kropp genom meditation och mindfulness. Det gör barn i till exempel *Fantasivandringar: magiska mysiga meditationer* av Ingela Beausang och Matilda Wånggren och *Pluttens mindfulness* av Maja Öberg och Anna Klingbjer. Anna-Karin Widehammars *Yogasagor för barn* innehåller berättelser med yogarörelser och bilder som visar hur man utövar yoga och i *Julias superkrafter - en bok om asperger/bögfungerande autism* av Malin Roca Ahlgren använder huvudpersonen Julia yoga som ett led i att hantera sin asperger och autism. Ami Chen Mills-Naims *Hitta din inre kraft: en bok till tonåringar* är en faktabok om hur vi ska göra för att må bra, hur vi kan hantera tankar och bli lyckligare. Det finns också flera böcker

på temat att öva upp hjärnan, fokusera och bli smart. *Bli hjärnsmart: lär dig snabbare och bättre!* av Johan Rapp och Anders Worm och *Hjärnskap för tonårshjärnan* av Malin Gutestam är två exempel.

Köttnormen frångås alltmer i samhället. Även i 2017 års barn- och ungdomsböcker är denna norm ifrågasatt i grunden och i en utsträckning som vi inte har sett tidigare. I väldigt många böcker är barn och vuxna vegetarianer eller veganer. Det grillas sojakorv, äts vegoburgare och dricks havre- eller sojamjolk. Såväl i text som bild framgår att barn äter vegetariskt utan att det kommenteras. Några av de många böcker där detta förekommer är Therese Henrikssons *Skrivtävlingen*, Sarah Vegnas och Astrid Tolkes *Vi bakar bullar* och Annika Widholms *Trollspanarna*. Det har också kommit en småbarnsfaktabok om veganism, *Min första veganbok* av Jannika Navjord, som presenterar vad veganer äter. I vissa böcker kretsar även handlingen tydligt kring veganism. Ett exempel är Åsa Asptjärns mellanåldersbok *Wursten och veganen*. Här träffar Wursten den nyinflyttade Diana, som är vegan och drar in henne i en politisk aktion. Mitt i natten ska de bryta sig in i strandkiosken, där Wurstens bror Mårten sommarjobbar, och byta ut alla korvar med griskött mot sojaalternativ.

Ungdomsbarometern och ungdomslitteraturen

Genomgången ovan ger bara några exempel på hur barn- och ungdomslitteraturen förhåller sig till och kommenterar samtiden. De idéer och åsikter som verken ställer sig bakom är i hög grad sådant som också ligger nära till hands för dagens ungdomar.

Ungdomsbarometern (www.ungdomsbarometern.se) är ett analysföretag som tar fram statistik och gör analyser inom områden som påverkas av vad unga tycker, tänker och gör. Deras studier visar till exempel att unga i dag är mer politiskt engagerade än i början av 2000-talet. Förtroendet för politiska partier är lågt, men unga har stort engagemang i de individuella val de gör. De lägger till exempel om resvanor och kostvanor utifrån den egna övertygelsen. Matvanor är en av de mest framträdande identitetsmarkörerna hos unga, liksom att leva hållbart och hälsosamt. Andelen vegetarianer och veganer är högre bland unga än vuxna.

Jämställdhet och feminism engagerar i hög grad flickor, men även i viss mån pojkar. 46 procent av flickorna identifierar sig i dag som feminister, att jämföra med 23 procent för fem år sedan. Antirasism och miljömedvetenhet är andra politiska ställningstaganden som flickor identifierar sig med. När det gäller pojkar visar de mindre intresse för politik och identifierar sig som gamers, sportfantaster, prylnördar och datanördar.

Med tanke på att flickorna dominerar ungdomsboksutgivningen, som hade 72 procent kvinnliga huvudpersoner 2017, är det kanske inte förvånande att nättrakasserier, sexuella övergrepp, politik, främlingsfientlighet, aktivism och veganism är motiv som återkommer i ungdomsböckerna. Motivvalen speglar ett påtagligt och aktuellt samhällsengagemang.

Sammanfattning

Som genomgången ovan visar vill barn- och ungdomslitteraturen fortsatt utmana majoritetsnormen. De som skapar litteratur för barn och unga uppmuntrar till ett inkluderande perspektiv, att alla sätt att leva sina liv, att vara, att uttrycka sig, ska vara okej. Upphovspersonerna har ofta syftet att ifrågasätta eller peka på något i samhället som de vill förändra, och det är kopplat till diskussioner som är livaktiga i samhället här och nu.

Debutanter

Sbi har ofta uppmärksammat debutanter i Bokprovningen genom debutantdag, presentationer och statistik. I årets dokumentation tar vi upp tråden och gör även en retrospektiv genomgång. Som debutant räknar Sbi den som ger ut sin första bok för barn och unga, oavsett om de har publicerat för vuxna tidigare och oavsett om de debuterar som författare eller som illustratörer.

De år som Sbi har tittat särskilt på debutanterna har majoriteten av dem varit kvinnor och det vanligaste har i regel varit att debutera med en bilderbok. Det gäller även 2017 års utgivning. Många debutanter ger också ut sin bok själva eller på ett hybridförlag.

Sedan 2004 är debutantböckerna, det vill säga böcker där minst en av upphovspersonerna är debutant, sökbara i Sbi:s bibliotekskatalog ELSA. Det går att söka fram dem genom att söka på ”Barnboksdebutant” i fältet för valfria sökord. En sådan sökning visar att debutantböckerna har ökat successivt sedan 2004, då 109 böcker var debutverk. Vid toppnoteringen 2016 var antalet uppe i 237 titlar och 2017 rörde det sig om 225. En viktig förklaring till ökningen är att det har blivit enklare att ge ut böcker i egen regi. Dessa siffror är emellertid inte detsamma som antalet debutanter, eftersom ett och samma verk kan ha fler än en upphovsperson som är debutant.

Vilka är då debutanterna och hur arbetar förlagen med att hitta dem? Sbi har vid förfrågningar hos förlagen fått uppgiften att de hittar de flesta av sina debutanter genom spontant inskickade manus. Ibland kontaktar de också personer som de finner intressanta direkt. Att upphovspersonen är debutant kan vara en draghjälp i marknadsföringen av boken, men de svarande upplever samtidigt att debutanter fick mer utrymme i pressen för 10–15 år sedan.

Föga förvånande är det de förlag som ger ut flest böcker som också ger ut flest debutanter. Sbi har därför gjort en särskilt genomgång av debutanterna på de tio reguljära förlag med störst utgivning som har givit ut minst en debutantbok 2017. Det totala antalet debutanter på dessa förlag är 46 stycken, 27 kvinnor och 19 män. Det är alltså kvinnor som dominerar även hos de största utgivarna och inte bara i egenutgivningen. Upphovspersonerna är födda mellan 1952 och 1996, men de allra flesta på 1970- eller 1980-talen, och gruppen är homogen: alla har sitt ursprung i Sverige förutom två, som har det i Lettland respektive Danmark.

Merparten av dessa debutanter är etablerade inom kulturområdet sedan tidigare. Alla debuterande bildskapare arbetar med bild och form på något sätt, till exempel som frilansande illustratörer, grafiska formgivare eller bildlärare. Flera av författarna har gått skivutbildningar och merparten är sedan tidigare etablerade kulturarbetare med fokus på skrivande (t.ex. journalister, manusförfattare, lärare och förlagsmedarbetare). Nio har tidigare skrivit för vuxna. Några av författarna debuterar med en bok där innehållet är kopplat till deras yrken. Två exempel är handbollstränaren Niklas Harris som har skrivit *Alva spelar handboll* och Martin Emtén från tv-programet *Mitt i naturen* som står bakom *Vilda djurboken: favoritdjur i svensk natur*.

Vad handlar då debutanternas böcker om? Alla större huvudkategorier är representerade bland de 46, vilket innebär att de skriver för alla åldrar. Ämnesvalen varierar stort, men vanliga teman är kärlek och att tro på sig själv. Valen av ämne speglar i hög grad hur det ser ut i utgivningen i övrigt. Typiska ämnen för dagens svenska ungdomsbok, som självmord, död och homosexualitet, finner vi till exempel i *Så långt vi kan följas* av Susanna Martelin och *Hata Gustansberg* av Agnes Lindström. Den bok som sticker ut mest bland ungdomsböckerna är den rikt illustrerade *Tre feministiska sagor* av Lilian Bäckman med parafraaser på välkända sagor.

Fantastiska inslag är populärt i mellanåldersböckerna. I *Glömskan* av Johanna Olsson möter Hedda en rad väsen och varelser från den nordiska mytologin och i *Före och efter Klea* av Jesper Danielsson stoppas en framtida diktatur genom resor i tiden. Realismen finns emellertid också här. I *Risulven, Risulven* av Nina Ivarsson skildras exempelvis ett barns utsatta vardag med mobbning och en missbrukande mamma.

Vardagsliv med inslag av humor dominerar kapitelböckerna. När Melker ska göra praktik hos en frisör i *Frisören* ligger humorn till stor del i Emelie Stigwans bilder. Texten står Anna Hansson för, som själv inte är debutant. I flera av kapitelböckerna finns en vilja att visa att det är okej att vara sig själv, som i *Haj-Jenny* av debutanten Lisa Lundmark med bilder av Charlotte Ramel och i *Lisbet och sambakungen* av debutanten Emma Karinsdotter, med bilder av Hanna Gustavsson.

Bland bilderböckerna är ämnesvalen breda. Död och sorg är centralt i *Där norrskenet dansar* av Jenny Sjödin och längtan efter vänskap i *Kompisen i bisnen* av Minette Lidberg och Jesper Jenemark. Anders Holmers *Allting händer!* sticker ut genom sitt poetiska språk och att den utspelar sig i ett slags fantasidrömvärld. Även bland faktaböckerna är det en brokig skara ämnen som avhandlas. Flera titlar handlar om kroppen, till exempel *Bli hjärnsmart: lär dig snabbare och bättre* av Johan Rapp och Anders Worm och *Kroppens ABC* av de fyra debutanterna Lina Boozon Ekberg, Eva Emmelin, Linda Madsen och Alaya Vindelmann.

Skogen

Sbi har under de senaste åren sett ett växande intresse för att skildra skogen i barn- och ungdomsbokutgivningen, och i 2017 års utgivning finns det omkring 200 titlar där skogen spelar en central roll, både som plats och/eller symbol. Framför allt gäller det de svenska originalen. Urbanisering till trots är alltså skogen i högsta grad relevant för de svenska läsarna, som bor i ett land omgivet av två tredjedelar skog.

Bilden av skogen har förändrats genom åren, från den romantiskt idylliserande hos Elsa Beskow till en mer skrämmande (jfr Gunilla Halldén, *Barndomens skogar*, 2011). I dag har den en rad olika funktioner och betydelser.

Skogen är en särskilt framträdande miljö i bilderböckerna, där den ofta utgör en självklar fond mot vilken förmänskligade djur tar sig an vardagsbekymmer. I Kitty Crowthers *Sagor om natten* får till exempel skogens djur hjälp att komma till ro och i *Vem ser Dim?* av Maria Nilsson Thore kämpar en liten figur i skogen för att få en vän. I den humoristiska Pixi-boken *Om du går vilse i skogen - tretton tips* av Minna och Märten Melin och Johanna Kristiansson får läsaren tretton mer eller mindre handgripliga tips för att fördriva tiden i skogen.

I böcker för äldre läsare framträder skogen ofta som en levande varelse och fullvärdig person i sig själv, inte sällan med hämnden som drivkraft. Antydningar om att människor annekterat uråldriga varelsers mark förekommer i till exempel ungdomsboken *Jorden vaknar* av Madeleine Bäck. I Tone Almhjells mellanåldersbok *Törnspökets hemlighet* hotar trollpackan Rafsa med anhang att ta över den idylliska, om än sorgetyngda, Pildalen. Skogsfolket i Holly Blacks ungdomsbok *Den mörkaste delen av skogen* är farligt lockande och vill hämnas människornas intrång på deras revir. Ett liknande tema finns även i ungdomsboken *Tre feministiska sagor* av Lilian Bäckman.

Skogen kan i vissa böcker te sig hotfull till en början men också möjlig att övervinna: vägen till självkännedom går genom skogen. Preppern Leo i Per Nilssons ungdomsbok *Damaskus Sölvesborg* får användning för sina förberedelser för katastrofer när han och klasskamraten Nour får tillbringa en oplanerad natt i ett vindskydd efter att Nour stukat foten. I mellanåldersboken *De försvunna* av Cecilia Lidbeck tvingas ett tiotal barn, som varken känner varandra eller skogen, att klara sig själva i flera veckor efter en bussolycka. Danielle Younge-Ullmans ungdomsbok *Allt det vackra är inte förstört* utspelar sig på ett läger där ungdomar förväntas komma underfund med vilka de är och vilka de vill vara. Här, liksom i *De försvunna*, har huvudpersonen varit med om något traumatiskt och närmar sig sakta, i takt med att hon lär känna skogen, ett slags acceptans av skogen och sig själv. Skogen kan också vara den plats där ett barn som far illa finner sin enda tillflykt, som i mellanåldersboken *Risulven Risulven* av Nina Ivarsson. Även Kaja i Katja Timgrens ungdomsbok *Amanda & Ila: från och med nu* betraktar skogen som sin trygga hamn.

Under de senaste åren har vi sett flera debatter om skogsbruk och klimathot. Eftersom skogen finns med i vårt kollektiva medvetande utgör den en konkret bild av människans brott mot naturen. Den hotade skogen skildras i flera böcker. I mellanåldersboken *Min vän Pax* av Sara Pennypacker utsätts en pojke och hans räv för livsfara när skogen de lever i blir spelplats för ett grymt krig. Skogsavverkning är också en vanlig problematik. Ett exempel finns i kapitelboken *Naturväktarna och skatten i Ekdungen* av Malin Nilsson och Johanna Arpiainen, där tvillingarna Iris och Ivar kartlägger djurarter i en liten skog för att sätta stopp för planerna på en ny golfbana. I bilderboken *Julia räddar skogen* av Niklas Hill och Anna Palmqvist vill Julia förhindra att skogen i hennes närhet ska bli motorväg.

Sammantaget kan sägas att skogen länge har använts som symbol för det växande barnet i barnlitteraturen: en obändig livskraft som lyfter barnet ur det trygga hemmet, in i den många gånger hotfulla vuxenvärlden. Den kan symbolisera läkning, självförverkligande, förändring och vuxenblivande. I andra skildringar utgör skogen ett hot, ofta utifrån premisen att människan har förbrukat jordens resurser. Skogen erbjuder illustratörer och författare möjligheter att skildra barns känsloliv utan att behöva störas av samtidsbundna referenser. Den gör berättelsen tidlös och allmängiltig.

Digital barn- och ungdomslitteratur

Svenska barnboksinstitutet samlar i nuläget inte på den digitala utgivningen, men följer utvecklingen inom området. Det finns ingen statistik över digitala böcker för barn och unga och definitionerna av digital utgivning är oklara. Frågan är också vilka typer av verk som ska anses höra till denna utgivning. Ska till exempel appar och datorspel baserade på välkända gestalter från barnböcker räknas hit?

Förenklat kan den digitala utgivningen av barn- och ungdomsböcker delas in i fyra kategorier: e-böcker, ljudböcker, digital litteratur och appar/spelmiljöböcker. Därtill finns det hybrider, exempelvis interaktiva lärplattformar och bok plus app.

E-böcker är slutna digitala filer som främst består av text, men det finns även varianter såsom e-boksbilderböcker, utökade e-böcker (något är tillagt till originalutgåvan) samt multimediala e-böcker (då innehåller e-boken förutom text ytterligare minst två element, vanligtvis bild och ljud). Det finns något färre än 5 000 svenskspråkiga e-bokstitlar till salu i de två stora svenska nätbokhandlarna som är klassade som barn- och ungdomsböcker. Klassificeringen innehåller felkällor och uppgifterna är inte helt överensstämmande, men antalet utgivna e-bokstitlar för barn och unga under 2017 uppges vara 1 400–1 700. En intressant ny form är det 2017 lanserade Epub3-formatet där e-bok och ljudbok följer varandra.

Ljudböcker för barn har funnits länge men har fått ett lyft genom de framgångsrika prenumerationstjänsterna för strömmade ljudböcker under 2016–2017. Nätbokhandlarna erbjuder omkring 2 000 ljudbokstitlar för barn och unga för nedladdning i Mp3-format, men det bör observeras att den enorma uppgången för vuxenlitteratur i ljudboksformat än så länge inte avspeglas i utgivningen för barn och unga.

E-böcker och ljudböcker är nästan alltid tillverkade av förlagen till skillnad från kategorin böcker som produceras för app eller spelmiljö vilka oftast skapas av utomstående teknik- och medieföretag. Det finns ett oräkneligt antal appar för barn och det finns inget sätt att avgöra hur många av dessa appar som kan betraktas som bokappar. En bokapp definieras av att den innehåller en större mängd text – oftast är hela originaltexten inkluderad. Därtill kommer oftast bild, ljud, film och småspel. Dessa ska också skiljas från appar eller datorspel baserade på litterära gestalter men där berättelsen inte finns med och från spel med väl utvecklad berättelse.

Den fjärde kategorin består av digital litteratur. Denna är oftast skapad och spridd av författaren själv och i denna kategori finns mycket egenutgivning skriven av unga personer.

Den digitala litteraturen drar nytta av den teknik som är utvecklad för andra forum och utvecklar vanligtvis inte ny teknik utan man använder den befintliga för att skapa ny litteratur. Det finns inget sätt att kvantifiera varken utgivningen eller läsningen men det råder ingen tvekan om att det publiceras och läses enormt mycket texter av unga i Sverige på olika typer av självpubliceringsplattformar i form av lyrik, prosa och fanfiction.

Översättningar

1 107 titlar (44 procent) av den totala utgivningen utgörs av översättningar, vilket är en ökning i antal med knappt tre procent jämfört med 2016, men en minskning procentuellt sett eftersom den svenska översättningen har ökat ännu mer. Engelskan dominerar fortsatt som källspråk för översättningar och står för 66 procent av de förstagsångsutgivna översättningarna (64 procent 2016).

Sedan Sbi började ta fram siffror över översättningarna 1999 har engelskans dominans totalt sett minskat. 1999 var hela 83 procent av översättningarna från engelskan, men dominansen mattades successivt det följande decenniet. Under vissa år i mitten av 2000-talet, då utgivningen av japanska serier ökade markant, låg andelen under 60 procent. De senaste åren har andelen engelska översättningar dock ökat igen och ligger nu alltså på 66 procent.

Den övriga utgivningens geografiska spridning begränsar sig liksom tidigare år till översättningar från våra nordiska grannländer och från större europeiska länder. I nästan samtliga fall har antalet översättningar minskat, särskilt från tyskan, danskan och norskan. Det främsta

undantaget är finskan. Samtliga 20 titlar översatta från finska hör dock till *Mumin pixiadvenskalendar*, som innehåller 24 pixiböcker. Utöver denna produkt översattes inte en enda titel från finskan. Noterbart är att det kom några titlar översatta från rumänska, ryska, tjeckiska och urdu, som inte fanns representerade föregående år. I gengäld finns dock inte en enda från exempelvis arabiska, grekiska, isländska, japanska, koreanska, persiska eller ungerska, som har varit representerade de senaste åren. Fortsatt kommer det alltså i stort sett inte några översättningar från andra delar av världen än den västerländska.

Böcker översatta från svenska till annat språk och utgivna i Sverige ökade med hela 60 procent. Det rör sig särskilt om bilderböcker av välkända upphovspersoner som Inga Borg, Olof och Lena Landström, Astrid Lindgren, Stina Wirsén och Gunilla Wolde.

Böcker publicerade på andra språk än svenska

Böcker utgivna på annat språk än svenska var ca 240 till antalet och ökade jämfört med föregående år. Precis som tidigare år innefattade utgivningen ett större antal bokklubbsböcker som är utgivna på finska och riktade till den finska marknaden, men som har svenska ISBN-nummer. Utöver dessa titlar är engelska, persiska och arabiska de vanligaste språken och en stor del av böckerna är bilderböcker. Läsrelsen gav till exempel ut bilderböcker på de nordiska språken. Några exempel är Inga Borgs *Hemma hos Plupp*, Barbro Lindgrens och Eva Erikssons *Dollans dagis*, Lars Klintings *Castor odlar* och Sara Lundbergs *Vita streck*. IKEA gav ut bilderboken *Tre vänner* av Ulf Stark och Ann-Cathrine Sigröd Ståhlberg på 27 olika språk.

Förutom jiddisch finns alla de officiella minoritetsspråken i Sverige representerade. Flera titlar av exempelvis Inga Borg, Astrid Lindgren och Lina Stoltz har givits ut på meänkieli, fyra av Tord Nygrens Sune-böcker har översatts till syd-, nord- och lulesamiska och tre av Malin Erikssons Malva-böcker och sex av Gunilla Woldes Emma- och Totte-böcker har översatts till romani.

Bland böckerna med parallelltext är svenska och ett annat språk den vanligaste kombinationen. Véronique Tadjos bilderbok *Mamy Wata och monstret* gavs ut i sex utgåvor på svenska och arabiska, persiska, somaliska, spanska, syriska och wolof. Bilderboken *Pinocchio och de riktiga pojkarna* av Magda Brol gavs ut i åtta utgåvor på svenska och arabiska, engelska, franska, polska, persiska, portugisiska, ryska, somaliska.

Genomgång av litteraturkategorier

Bilderböcker

Bilderböckerna är den i särklass största utgivningskategorin och den som har ökat allra mest under 2000-talet. Bara de senaste två åren har den ökat med ganska exakt en tredjedel, vilket är exceptionellt mycket. År 2017 utkom 906 bilderböcker. Såväl den inhemska som den översatta utgivningen har ökat. Orsakerna till ökningen mellan 2016 och 2017 är primärt att nya aktörer som ger ut bilderböcker har kommit till samt att utgivningen av Pixi-böcker har ökat.

I och med att bilderboksutgivningen i dag är så stor och omfattande låter den sig inte sammanfattas på något enkelt sätt. En stor del är emellertid den typ av bilderböcker för små barn som har pedagogiska förtecken och undervisar och vägleder barnet om sådant som är relevant i dess liv och vardag. En ansevärd mängd böcker utkommer varje år som går ut på att lära barnet känna igen djur och fordon, att cykla, simma eller gå på toaletten. Så alltså även 2017.

Här hittar vi en stor del av de många mekaniska böckerna, som har olika element som lockar till lek: hål, flikar, pop up-delar, speglar, taktila inslag som tyg, ljudspelare, handdockor, tillhörande leksaker, plast som byter färg vid kontakt med vatten och liknande. Två exempel på småbarnsbilderböcker som utnyttjar denna extra dimension av bokmediet så att det får relevans för berättelsen är *Toto gräver en grop* av Emma Virke och *Pick pick pick* av Lucy Cousins. Båda är tillverkade i kraftigt kartonnage och bygger berättelserna kring hål i pappret. I den förstnämnda gräver Toto ett hål som blir större och större för varje uppslag och således blir också hålet i boken större och större. I den sistnämnda ska en hackspettunge lära sig hacka och den tycker att det är så roligt att uppslagen i boken får fler och fler hål.

En särskild kategori bland bruksböckerna är godnattsagorna, som är tänkta att läsas för barnet vid sänggåendet. För några år sedan förändrade beteendevetaren Carl-Johan Forssén Ehrlin denna utgivning genom sin egenutgivna *Kaninen som så gärna ville somna: en annorlunda godnattsaga* (2011), som använder sig av neurolingvistisk programmering för att få barnet att sova. 2017 kom hans tredje bok med samma utgångspunkt, *Traktorn som så gärna ville somna: en annorlunda godnattsaga*, som enligt säljtexten på framsidan är ”Årets mest sövande bok!” Den fick emellertid konkurrens av *Sov gott, dröm sött: en godnattsaga baserad på sömnteknik* av Claire Hawcock och Charlotte Cooke, som anammar samma metod.

Utgivningen av böcker baserade på animerade filmer av till exempel Disney och Marvel är fortsatt stor och ökade i förhållande till föregående år. Mest representerad i denna utgivning var Disney/Pixar-filmen *Bilar* och dess uppföljare (åtta titlar), vilket detroniserade Disneyfilmen *Frost*.

2016 lyfte Sbi särskilt upp de senaste årens uppsving för textlösa bilderböcker, så kallade ”silent books”, där bilderna ensamma står för berättandet. Dessa har markant minskat i antal under 2017. Glenda Sburelins *Om en dröm* är den enda nya bilderboken. Den skildrar en flickas jakt på en fjäder genom surrealistiska miljöer och drömlika landskap gjorda i kollageteknik.

Översättningar av internationellt framstående bilderboksskapare är det återigen tunnsått med 2017. Sbi har tidigare konstaterat att det mer eller mindre krävs ett ALMA-pris för att bli etablerad som internationell bilderboksskapare med återkommande utgivning på den svenska marknaden. Kitty Crowther är en av de få som har lyckats och 2017 utkom både *Min vän Jim* och *Sagor om natten*. Av 2017 års ALMA-pristagare Wolf Erlbruch har utgivits en titel, *Fru Meier - koltrasten*, en berättelse om en kvinna som kommer till rätta med sin ångest genom att lära en koltrastunge att flyga. I övrigt är exemplen mycket få. Uppmärksammade och prisbelönta nordiska bilderboksskapare finns det något fler av. *Den ofantliga Rosabel* av Malin Kivelä och Linda Bondestam, *Fågelfesten* av Alice Lima de Faria och *Bockarna Bruse börjar skolan* av Bjørn F. Rørvik och Gry Moursund är några exempel.

Bilderböckerna för barn i förskoleåldern (ålderskategorin 3–6 år) tar ofta upp eviga motiv och svåra ämnen som sorg och död, att lära sig att hantera natten och mörkret eller svårigheten i att passa in. Ett exempel på det sistnämnda är Nathalie Ruejas Jonsons *Låtsasbeten*, som vill skildra hur det är att leva som autist och introvert. Ett annat är *Bläckfisken* av Gro Dahle och Svein

Nyhus, som tar upp incest och övergrepp. Dessa bilderböcker kan ibland skilja sig från den i övrigt huvudsakligen färgglada och formmässigt traditionella bilderboksutgivningen genom att betona inre skeenden, lösa upp perspektiven och använda dämpade färgskalor och mycket svart för att ge resonans till ämnet.

Några av 2017 års mest framträdande motiv är annars vänskap och lek. Ibland handlar det om bejakandet av leken, som när Maj och Lennart hittar en häst och ett par stövlar och genom leken blir kung och drottning i Eva Lindströms *Kungen och drottningen*. Lekens konflikter och upplevelsen av att inte få vara med är också en vanlig problematik. Det tas till exempel upp i *Honungsmjök för tre* av Tove Pierrou och Marika Majjala och *Sabar som inte syns* av Anna Platt och Li Söderberg.

En av årets mer udda fåglar är *Titta Hamlet* av Barbro Lindgren och Anna Höglund, som sammanfattar Williams Shakespeares *Hamlet*. I fåordiga meningar utan verk ("Titta Hamlet. Hamlet inte glad") får läsaren följa detta drama till det tragiska slutet.

Kapitelböcker

Efter några års ökning minskade år 2017 utgivningen av kapitelböcker till 378 titlar. Minskningen jämfört med föregående år var 10 procent, vilket är den största minskningen under ett enskilt år sedan Sbi började särskilja kapitelböckerna i statistiken 2002. Såväl svenska original som översättningar har minskat. Möjligen är detta ett tecken på att effekterna av Pisa-rapporten 2013 har avtagit. Rapporten satte barns läsning i fokus, vilket ökade såväl försäljningen som utgivningen av litteraturen för nybörjarläsarna åren efter att rapporten kom.

Trots minskningen totalt sett ökade utgivningen av lättlästa böcker och dessa utgör nu omkring 40 procent av kapitelboksutgivningen. Den stora ökningen av lättläst är en av de största förändringarna inom denna kategori under 2000-talet. De ges fortsatt företrädevis ut i lättlästa bokserier, till exempel *Djurdoktorn* av Ann-Charlotte Ekensten, *Familjen Skurk* av Anna Hansson och *Beast Quest* av Adam Blade. Även den övriga utgivningen ingår i hög utsträckning i bokserier, av vilka åtskilliga vid det här laget har många år på nacken, som *Cirkusdeckarna* av Dan Höjer och Stina Lövkvist och *Megakillen* av Martin Olczak och Anna Sandler.

Vardagsrealistiska skildringar dominerar alltjämt utgivningen. Vänskap, skola och familj fortsätter att vara de motiv som flest titlar kretsar kring. Ett exempel på ett verk där familjen står i fokus är *Myran och gåtorna* av Linn Gottfridsson och Emma Adbåge, som handlar om Myran som bor växelvis hos mamma och pappa och försöker hantera att det kommer in en ny man i mammans liv. I Lisa Lundmarks och Charlotte Ramels *Haj-Jenny* kämpar Jenny med att få vara som hon är hemma och i skolan, en eftertänksam och fantasifull flicka som föredrar att sitta tyst och observera framför att prata och ta plats. En annan flicka som har problem i skolan är Lisa i *Handbok för superhjältar. Del 1, Handboken* och *Handbok för superhjältar. Del 2, Röda masken* av Elias och Agnes Våhlund. Killgänget i Lisas nya skola retar henne, men så hittar hon en bok med titeln *Handbok för superhjältar* som hjälper henne att bli superhjälten Röda masken och hantera sin vardag på ett annat sätt. Även till exempel *Amy, Aron och anden* av Ulf Stark och Per Gustavsson tar upp motivet att få vara som man är. Amy blir retad av andra barn för att hon haltar men har en vän i Aron som ser hennes inre kvaliteter.

Andra framträdande motiv är djur, sport och skräck. Åtskilliga böcker handlar om barn som får ett djur eller som utövar en sport, företrädevis hästsport eller fotboll. Särskilt vanliga är fortsatt hästböckerna, som också de ofta ges ut i lättlästa bokserier, till exempel den om Märta av Erika Eklund Wilson och Vera och Buster av Anna Sellberg och Sara Julin Ingelmark. I utgivningen finns också en del deckare och inte minst rysare och spökberättelser, som fortsätter att vara starka genrer. Ett exempel på det senare är *Den förskräckliga historien om Lilla Hon* av Lena Ollmark och Per Gustavsson, där den mobbade Lilla Hon stöter på en rad spöken i skolan. Boken har ett för sin ålderskategori oväntat slut. Även i den skrämmande utgivningen är de lättlästa bokserierna många. Lätt och läskigt!, Läs på egen risk!, Mystiska skolan och Skräck-serien är några exempel. I den förstnämnda ingår bland andra *Gosedjuret* av Petrus Dahlin och Johanna

Kristiansson. När Gabriels saker börjar gå sönder märker han att en viss gosekanin med röda ögon och stora framträder verkar ha onda avsikter ...

De lättlästa böckerna känns igen på att de oftast är tunna. Deras raka motsats hittar vi i årets mest omfattningsrika kapitelbok, *Det tunna svärdet* av Frida Nilsson, som är hela 517 sidor lång. Berättelsen utmärker sig även när det gäller innehållet, då den utspelar sig i dödsriket. Pojken Sasjas mamma är sjuk och dör. När hon hämtas av Dödens båt vägrar Sasja att släppa taget och beger sig efter till dödsriket där han upplever en rad äventyr innan han återförenas med sin mor och försöker få med sig henne tillbaka.

Mellanåldersböcker

För tredje året i rad ökade mellanåldersböckerna något och de är nu 416 till antalet. Det är främst de svenska originalen som har ökat. Mellanåldersböckerna kan grovt delas in i lättsammare och humoristiska böcker, vardagsrealistiska böcker och fantastik. Två genrer som är tongivande för kategorin är hästböcker samt skräck och spökhistorier.

Till humorutgivningens hör de översatta bildromaner som har inspirerats av berättartekniken och formspråket i Jeff Kinneys populära Dagbok för alla mina fans-serie. Efter ett par år med stor utgivning av denna typ av böcker börjar den nu avta. Under 2017 minskade den med en tredjedel och de flesta titlarna var nya delar i redan etablerade bokserier. I exempelvis Jeff Kinneys bokserie kom del 12, *Dagbok för alla mina fans: fly fjältet*. och i bokserien Nikkis dagbok av Rachel Renée, Nikki och Erin Russell kom del 9, *Berättelser om en (inte så töntig) dramaqueen*. Det nya bland bildromanerna står i stället svenska upphovspersoner för. I *Fågeln i mig flyger vart den vill* berättar Sara Lundberg i text och bild om konstnären Berta Hanssons (1910–1994) uppväxt under tidigt 1900-tal. *I rosens mitt* av Martin Widmark och Ola Skogäng utspelas under det tidiga 1900-talet och är en äventyrs- och deckarberättelse om Stefan som söker svaret på hur hans mamma dog.

Historiska berättelser är något som dagens barn- och ungdomslitteratur länge har lidit brist på, men 2017 kom det relativt många mellanåldersböcker som utspelar sig i förfluten tid. Förutom Lundbergs och Widmark/Skogängs finns ett antal som utspelar sig före och runt andra världskriget. Ett exempel är *Försvunnen* av Camilla Lagerqvist, där Rasbiologiska institutet i Uppsala står i centrum. En bok som utspelar sig i början av 1800-talet och bygger på verkliga händelser är *Gulhuvud* av R. B. Cape och Lise-Lotte Persson, som bygger på Jacob Fahlströms (1795–1859) liv. Han var den förste svensken som utvandrade till Minnesota och levde under en del av sitt liv med urbefolkningen, som gav honom namnet Gulhuvud.

I de vardagsrealistiska berättelserna står vänskap som kommer på tvärs ofta i fokus. I till exempel *Tsatsiki och Alva*, den åttonde och sista delen i Moni Nilssons bokserie, glider Tsatsiki och hans vän Per Hammar ifrån varandra när de börjar sexan på en ny skola. Per Hammar börjar spela fotboll, får nya vänner och konflikter uppstår mellan pojkarna. Även i Katarina Genars *Spökeflickan* är vänskap ett centralt motiv. När Annas familj flyttar glider hon ifrån sin bästa vän Karolina i Stockholm, men får en ny i Siri som hjälper henne att lösa gåtan med spökeflickan i det nya huset.

När det gäller fantastiken kommer det relativt mycket fantasyromaner för mellanåldern som är lite mer omfattningsrika. Samlingsvolymen *Speglarnas bemlighet* av Erika Vallin, som 2017 års julkalender i SVT är löst baserad på, är ett exempel. 2017 var det även 20-årsjubileum för den första Harry Potter-boken av J. K. Rowling, vilket märks i utgivningen. Förutom att *Harry Potter och fången från Azkaban* gavs ut i ny, illustrerad upplaga med bilder av Jim Kay i stort format kom *Barden Beedles berättelser* på svenska för första gången. Det kom även nya utgåvor av *Fantastiska vidunder och var man hittar dem* och *Quidditch genom tiderna*. Samtliga tre sistnämnda titlar är illustrerade av Tomislav Tomic. *Fantastiska vidunder och var man hittar dem* utkom även i större format med bilder av Olivia Lomenech Gill och som filmmanus (se vidare avsnittet ”Sångböcker, poesi och dramatik”).

Hästböckerna utgör en betydande del av mellanåldersböckerna, närmare 15 procent. En liten del av dessa är lättlästa böcker och en desto större är bokklubbsböcker från bokklubben Penny & Friends. Två exempel ur deras utgivning är *Gåvan* av Angela Dorsey och *Hemligt hästliv* av Cecilia Wedmark. Penny & Friends och bokklubben Girl:IT, som inte är inriktad på hästböcker men i likhet med Penny & Friends har flickor som huvudsaklig målgrupp, ges ut av förlaget Stabenfeldt. Deras bokklubbsböcker utgör totalt mer än en tiondel av 2017 års mellanålderböcker. Den ansevärd mängden beror på att varje titel ges ut på både svenska och finska. De finska utgåvorna är primärt tänkta för den finska marknaden, men har svenskt ISBN.

Skräck- och spöckerberättelser är också en tongivande del av utgivningen. Flera chanser att bli skrämmd får läsaren av *Skräck: elva rysare för mellanstadiet* som innehåller elva skräcknoveller. I *Nattgästen* av J. A. Darke sitter Hamid barnvakt åt sina kusiner som plågas av mardrömmar om en läskig clown. Kan det ha något att göra med den jättelika clowndockan som sitter i en gungstol i sovrummet bredvid? Bokens slut är inget för den lättskrämde ... Ytterligare ett exempel är de tre delarna i den lättlästa bokserien Mardrömsklubben av Annie Graves, där en grupp barn har en klubb där de berättar hemska historier för varandra.

Ungdomsböcker

Ungdomsböckerna minskade marginellt jämfört med föregående år, från 306 till 289 titlar. Det är översättningarna som har minskat, medan den svenska utgivningen däremot har ökat. Ungdomsböckerna har under 2000-talet fått en tydlig övervikt av kvinnliga författare och huvudpersoner. Andelen kvinnliga huvudpersoner ökade ytterligare under 2017 i förhållande till föregående år. Hela 72 procent av huvudpersonerna var av kvinnligt kön, och 74 procent av upphovspersonerna.

Det är fortsatt så att en stor del av ungdomsboksutgivningen utgörs av fantastik, huvudsakligen delar i internationellt storsäljande bokserier och ganska mycket dystopier. Några exempel är *Kungens fånge*, tredje delen i Victoria Aveyards Röd drottning-trilogi, och *Den utvalda* och *Kronprinsessan* av Kiera Cass, tredje och fjärde delen i Selection-serien. De svenska dystopierna är få, men Christin Ljungqvists steampunkdystopi *Vita tigern* är ett exempel.

Såväl i fantastiken som i de realistiska skildringarna är det kärlek som är det överlägset vanligaste motivet. I mer än en tredjedel av ungdomsböckerna är en kärleksrelation väsentlig för handlingen. Det finns gott om kärleksromaner där relationen är det som står i centrum. Ett par exempel är *Battle* av Maja Lunde och *Karta för förälskade & andra vilsna* av Johanna Lindbäck. Här finns också exempel på mer problematisk kärlek, som i Klara Krantz *Under odjurspälsen*, där Signe har konstruerat ett chatt-alter ego för att komma nära Joel som hon är kär i, men som inte ägnar henne en blick i skolan. Det hindrar Signe från att ta relationen till Magnus, som visar intresse för henne, på allvar, och i slutändan går hon miste om båda. Kärlek som gränsar till besatthet finns det också flera exempel på. Ett exempel är *En rumpa att dö för: en romantisk (komedi) tragedi i fem akter* av Nina E. Grøntvedt, där Pauline blir kär i skådespelaren Ingvar som ska hjälpa klassen att sätta upp en pjäs. Pauline ska dokumentärfilma projektet, men börjar i stället filma och förfölja Ingvar.

Flera ungdomsromaner tar upp sexuella trakasserier och nätmobbning, till exempel *I helvetet vet alla vem jag är* av Fredrik Hardenborg, *#seriöstdeträckernu* av Marie-Chantal Long och *Flickan på hotellet: ett fall för Alex Skarp* av Katarina Wennstam (se vidare rubriken ”Samtiden”). Hedersrelaterat våld och förtryck tar Mats Berggren upp i *Din syster måste dö: en ungdomsroman*. Evin har i smyg inlett en relation med en pojke och familjen beslutar att hon måste dö för att deras heder ska kunna försvaras. Det är brodern Khabat som får i uppdrag att utföra mordet, men han vill inte döda sin syster och känner stor ångest över detta.

Som Sbi har konstaterat tidigare har de svenska ungdomsböckerna ofta ett normkritiskt och inkluderande förhållningssätt till frågor som rör sexualitet och könsuttryck. Så är det fortsatt 2017. Homosexuella kärleksrelationer och trans- och icke-binära personer skildras i åtskilliga romaner (se vidare rubriken ”Samtiden”). Här finns också en tanke om inkludering när det gäller

att skildra grupper som sällan syns i det offentliga samtalet. Ett exempel är de många böcker som tar upp psykisk ohälsa, ofta kopplat till sorgeprocesser. I exempelvis *För att väcka hon som drömmer* av Johanna Nilsson förvärras Josefins åstörningar i samband med att hennes mamma drabbas av cancer och i *Papperssjälar* av Emma Johansson får Emilia panikångestattacker efter att ha bevittnat en skolkamrats självmord.

Sorg, död och självmord är motiv som återkommer i många av 2017 års ungdomsböcker, och det är nästan uteslutande flickor som sörjer döda föräldrar, syskon och vänner. Jonna i Mia Öströms *Vakuum* har svårt att gå vidare efter att hennes storebror Johan har begått självmord, och i *Som stjärnor faller* av Lin Hallberg bär flickorna Liv och Charlie på var sin sorg, vilket försvårar deras vänskap.

Det utkommer sällan ungdomsromaner skrivna på vers, men 2017 finns två sådana: *Crossover* av Kwame Alexander och *När ingen ser* av Anette Skåhlberg. En annan ovanlig utgivning är *Da Vinci-koden* av Dan Brown i omarbetad ”young adult-version”. Några ungdomsromaner använder sig av ovanlig berättarteknik. Lars Arvidssons *Den längsta resan* kännetecknas till exempel av ergodicitet, det vill säga möjlighet för läsaren att göra val när det gäller hur boken ska läsas. I det här fallet kan läsaren välja olika vägar i berättelsen och därmed få ta del av flera olika berättelser vid omläsning. I E. Lockharts *Fejk* börjar berättelsen bakifrån, med kapitel 18, och rör sig mot sin början.

Faktaböcker

För sjätte året i rad ökade utgivningen av faktaböcker, från 364 titlar 2016 till 412 titlar 2017. Till skillnad från föregående år var det dock framför allt den svenska utgivningen som ökade.

Liksom tidigare år kom det flest faktaböcker om fotboll och djur. De populära dinosaurieböckerna finns med bland de sistnämnda, och 2017 kom även många titlar om djur som lever i vatten, i synnerhet hajar. Fordon är ett annat återkommande ämne.

Faktaböcker som knyter an till skolämnen som matematik, geografi och historia finns det en del av i utgivningen, liksom en hel del ordböcker. Det förekommer allt ifrån enkla ordböcker med få ord för mindre barn till stora praktverk som Tom Schamps *Världens största ordbok för upptäckare & äventyrshystna*. Samhällskunskap har länge varit frånvarande i utgivningen, men två böcker som tar upp barns och ungas rättigheter har givits ut: *Vardagsjuridik för unga: ta kontroll över ditt liv (innan någon annan gör det)* av Axel af Petersens och *Rätt lätt. 2, Om barnets rättigheter* av Susann Swärd och Tina Landgren.

Åtskilliga faktaböcker handlar om kända personer, och förutom de sedvanliga fotbollsstjärnorna uppmärksammades en rad människor som sällan förekommer i utgivningen annars. 2017 var det 500 år sedan Martin Luther spikade upp sina 95 teser på Slottskyrkans port i Wittenberg, och detta jubileumsår kom det inte mindre än tre faktaböcker om honom. 100 kvinnor ur historien presenteras i *Godnattsagor för rebelltjejer: 100 berättelser om fantastiska kvinnor* av Elena Favilli och Francesca Cavallo. I bokserien *Små människor, stora drömmar* lyftes fyra berömda personer fram i varsin bok: Coco Chanel, Marie Curie, Amelia Earheart och Ella Fitzgerald. I inte mindre än fyra böcker togs också samernas liv och villkor upp. En av dessa är *Elsas väg mot Tråante: en hyllning till en samisk ikon* av Emma Fox Sandberg. Den lyfter fram Elsa Laula Renberg, som var samisk feminist, socialist och aktivist i början av 1900-talet.

Året bjöd också på en del mer ovanliga vinklingar på vanliga ämnen. Varje år brukar det komma några kartböcker, men 2017 kunde läsaren även bygga sin egen jordglob i papp som tillhör till *Jag upptäcker världen* av Leon Gray och Sarah Edmonds. I Sarah Sheppards *Upptäckare och äventyrare* visar bokuppslagen kartor med resvägarna för kända historiska äventyrare och i Linnéa Krylléns *Handbok för kartläsare: en faktabok om världen på papper* tas ett historiskt grepp om våra kartor och varför vi behöver dem. En annan bok som ägnar sig åt världen i stort är Matt Lamothes *En dag i livet: en vanlig dag hos sju barn på olika platser i världen*, där barns vardagsliv under ett dygn i Italien, Indien, Iran, Japan, Peru, Ryssland och Uganda skildras parallellt.

Andra mer ovanliga ämnen för faktaböckerna som vi har sett under 2017 är den nya trenden med tillverkning av käpphästar, som tas upp i *Stall Smultronbackens käpphästar: tips, tutorials & smilleblixtar* av Lisa Filipdotter och Elsa Högberg, och den norska tv-serien *SKAM*, som presenteras utförligt i *Skam: #karaktererna, #platserna, #citaten* av Christoffer Daal och Calomiel. Men de mest ovanliga ämnesvalen hittar vi kanske ändå i Jenny Rydhströms och Julie Knights två pekböcker om skägg respektive mustascher: *Skägg: pekbok* och *Mustasch: pekbok*.

Tecknade serier

Efter ett par år med ökad utgivning i kategorin Tecknade serier minskade den åter något 2017, till 76 titlar. Liksom tidigare år dominerar utgivningen av nya utgåvor av äldre serier och samlingsvolymerna av sådant som har publicerats tidigare.

Det har bland annat publicerats samlings- och årgångsvolymer med serier om kända figurer som Blueberry, Comanche, Kalle Anka, Fantomen, Mulle, Linda & Valentin, Tintin och Yoko Tsuno. När det gäller vissa äldre, klassiska serier har utgivningen inte upphört, utan det fortsätter komma nya verk. 2017 kom till exempel det nya albumet *Asterix och det stora loppet* av Jean-Yves Ferri och Didier Conrad. Vissa serier har funnits så länge att de blir föremål för hyllningar och parodier. Ett exempel på det förstnämnda är *En mystisk melodi* av Cosey, som med tillstånd från Disney har skildrat hur Musse Piggs liv tedde sig innan han blev hollywoodstjärna och träffade Mimmi. I *Jolly Jumper svarar inte* parodierar Guillaume Bouzard Lucky Luke.

Det finns dock även ett fortsatt starkt intresse hos förlagen att ge ut nya serier, och till skillnad från i de återutgivna serierna hittar vi här många kvinnliga upphovspersoner och flickor i huvudrollerna. Bland titlarna för de yngre barnen finns den textlösa serieboken *Ensam* av Guo Jing. Där skildras en flickas upplevelser när hon en dag bestämmer sig för att bege sig till mormor, men somnar på bussen dit och hamnar i okända, magiska landskap. Anouk Ricard berättar humoristiskt om Anna, Froggan och deras vänner i *Vill du ha ett tuggummi?* och i *Freja och rymden* av Marcus Ivarsson stöter Freja på ett gäng utomjordingar och visar dem jorden. I Sissel Gustafssons självbiografiska *Stackars pappa* skildras hur det är för Sissel och hennes syster att växa upp med en alkoholiserad pappa. Ett exempel på en seriebok för unga vuxna är Julia Hansens *I paradiset's källare*, också den självbiografisk. Julia börjar i en teatergrupp, men blir utsatt för psykisk misshandel av läraren och utvecklar anorexi och självskadebeteende.

Klassiska barnböcker som blir serier ser vi också mer av. Förutom att Astrid Lindgrens och Ingrid Vang Nymans Pippi-serier har kommit i nyutgåvor 2017 fortsätter Rabén & Sjögren sin utgivning av *Ronja Rövardotter* som serie. Tre nya delar har utkommit under året, med bilder av Goro Miyazaki. Även Sara Olausson fortsätter med sitt projekt att göra serier av Barbro Lindgrens Loranga, Masarin och Dartanjang-böcker. 2017 utkom *Loranga. Del 3*.

Nämnvärt är att 2017 är det första året sedan den stora mangautgivningen i mitten av 00-talet som det inte kom en enda japansk seriebok på svenska. Nosebleed Studio bjuder dock fortsättningsvis på svenska serier i mangastil. I *Nosebleed Studio reser i den svenska historien* berättar Joakim Waller, Natalia Batista och Magnolia Winroth om häxförföljelsen, 1800-talets svält och finska krigsbarn.

Samlingar

I kategorin Samlingar ingår till exempel sagosamlingar, rim och ramsor och antologier från skrivtävlingar för barn och unga eller enskilda skolors skrivprojekt. 2017 utkom 42 samlingar, vilket är ungefär det antal det brukar vara.

Samlingar av klassiska sagor och godnattsagor är det som dominerar årets utgivning. Några exempel är *Illustrerade sagor av Dickens* av Mary Sebag-Montefiore och Barry Able, *Stora boken med godnattsagor* samt *Sju små sagor* ur bokserien Lilla barnkammarsboken, publicerade i urval av Annika Lundeberg. Neil Gaiman återberättar de nordiska gudasagorna i *Nordiska myter: från Yggdrasil till Ragnarök*. Boken har i andra länder givits ut som bok för vuxna, men kom i Sverige ut på Bonnier Carlsen och är således ett exempel på vissa berättelsers åldersöverskridande potential. Exempel

på samlingar som består av bidrag från barn och unga är *Nominerade till Lilla Augustpriset 2017* och *Noveller från Trelleborg*, med bidrag från elever på Bäckaskolan och Söderslätts gymnasiet i Trelleborg.

Några samlingar knyter an till jubileer. Så är fallet med *Sagas sagor: nio klassiska sagor från barnbiblioteket Saga*, som gavs ut i samband med folkskolans 175-årsjubileum. 2017 var det även 70 år sedan den första *Min skattkammare*-antologin gavs ut. Lagom till jubileet valde Natur & Kultur ett inkluderande perspektiv och döpte om årets tillskott till bokserien till *Vår skattkammare*. Den innehåller berättelser och ramsor från hela världen och illustrationer av internationellt välkända bildskapare.

Sångböcker, poesi och dramatik

De minsta kategorierna är Sångböcker, Poesi och Dramatik. 2017 kom det sju sångböcker, fyra poesititlar och två dramatiktitlar.

I fallet sångböcker innebär det en liten minskning jämfört med föregående år. Sångböckerna innehåller vanligen traditionella visor och julsånger och många av böckerna har en ljudspelare som gör det enklare för läsaren att sjunga med. Några exempel är *Lilla visboken*, som innehåller visor för de allra minsta av Alice Tegnér och Elsa Beskow, och *We wish you a Merry Christmas: sjung på svenska och engelska!*, som enbart innehåller titelsången. Ett lite större urval sånger, men däremot ingen ljudspelare, får läsaren av *Godnattvisor*, som innehåller några av våra mest kända godnattvisor för små barn i urval av Lotta Bergqvist och Annika Lundeberg.

Sbi noterade 2016 ett uppsving för poesin för barn och unga. Elva diktsamlingar gavs ut, varav många av etablerade författare och poeter som Emma Adbåge, Lisen Adbåge, Märten Melin, Lotta Olsson, Lena Sjöberg och Ulf Stark. Möjligen behövde poesisverige hämta andan efter detta rekordår för 2017 störtadök siffrorna. Endast fyra titlar utkom. En av dem är Stina Wirséns *Du: dikter för nyfödingar*, som handlar om att få barn och skildrar mammans perspektiv. Den till formatet stora boken är i kartonnage och tänkt att kunna tas isär för den som vill sätta upp bilderna på väggen. Nämnas kan även Pixi-boken *Muminrollets skogsäventyr*, med dikter av Tuula Korolainen.

Om sångböckerna och poesititlarna har minskat i antal har dramatiken tvärtom ökat. Den dramatiska ökningen 100 procent uppnåddes 2017 genom att föregående års enda titel har blivit två. Den ena titeln är *Fantastiska vidunder och var man hittar dem: filmmanuset* av J. K. Rowling, som innehåller filmmanuset till filmen med samma namn från 2016. Berättelsen utspelar sig på 1920-talet, före de ursprungliga Harry Potter-böckerna. Den andra titeln är *LasseMajas teaterbok* av Martin Widmark och Helena Willis. Den innehåller fyra pjäser baserade på mysterier ur Widmarks och Willis bokserie LasseMajas detektivbyrå. Tanken är att de ska sättas upp av barn hemma eller i skolan.

Återutgivning

Kategorin Återutgivning består i princip endast av oförändrade nya upplagor och pocketutgåvor. Nyöversättningar, nya samlingsverk och verk som tillgängliggörs med till exempel nya illustrationer räknas som nyutgivning.

Återutgivningen stod 2017 för 15 procent av den totala utgivningen, vilket är en liten minskning i förhållande till föregående år. Flest återutgivna verk hittar vi bland bilderböckerna och ungdomsböckerna. Bland de större kategorierna är det fortsatt i faktabokskategorin som återutgivningen är minst.

En stor del av de återutgivna böckerna är pocketutgåvor. Framför allt rör det sig om ungdomsböcker, där vi hittar både senare års storsäljare inom fantastik- och dystopiutgivningen och nyare svenska titlar. Några exempel på det förstnämnda är Ann Aguirres *Utpost* (andra delen i Razorland-trilogin), Marie Lus *Den unga eliten* och *Champion* ur Legend-trilogin och Siri Pettersens Korpringarna-trilogi som inleds med *Odinsbarn*. Bland de svenska titlarna kan nämnas Anna

Ahlunds *Du, bara*, Christoffer Carlssons *Oktober är den kallaste månaden* och första delen i Madeleine Bäckes skräckfantasytrilogi *Vattnet drar*.

Inom återutgivningen finns också en hel del böcker med klassikerstatus. Till exempel återutgavs välkända verk av Elsa Beskow, Roald Dahl, Maria Gripe, C. S. Lewis och Annika Thor. Förlaget B. Wahlström har också återutgivit en lång rad av sina klassiska böcker med röda ryggar i pocket, till exempel nio av Merri Viks Lotta-böcker. Författaren Ulf Stark avled under 2017, vilket också återspeglas i utgivningen, med återutgivning av flera av hans mest kända verk som *Därfinkar & dörnicker*, *Min vän Percys magiska gymnastikskor* och bilderboken *Jaguaren* med bilder av Anna Höglund.

Litteraturlista över böcker nämnda i texten

Litteraturlistan innehåller endast titlar utgivna 2017 som nämns i ovanstående dokumentation och är alltså **inte** en förteckning över samtliga böcker som utkom 2017.

Barn- och ungdomsböcker

- Aguirre, Ann, Jonsson, Lena och Jonsson Sandström, Emma. *Utpost*. Stockholm: Modernista
- Ahlund, Anna. *Du, bara*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Ahlund, Anna. *Saker ingen ser*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Akerlie, Iben och Söderlund, Sabina. *Lars är LOL*. Stockholm: Lilla Piratförlaget
- Alexander, Kwame och Diakité, Jason. *Crossover*. Stockholm: Natur & Kultur
- Almhjell, Tone och Östlund, Nina. *Törnspekets hemlighet*. Stockholm: Bonnier Carlsen
- Arvidsson, Lars. *Den längsta resan*. Växjö: Skolbörsen
- Asptjärn, Åsa. *Wursten och veganen*. Stockholm: Bonnier Carlsen
- Aveyard, Victoria och Falk, Katarina. *Kungens fånge*. Stockholm: Modernista
- Barnard, Lucy och Helleday Ekwurtzel, Marie. *We wish you a Merry Christmas: sjung på svenska och engelska!* Västra Frölunda: Tukan förlag
- Beausang, Ingela och Wångren, Matilda. *Fantasivandringar: magiska mysiga meditationer*. Hönö: Fantasivandringar
- Berggren, Mats. *Din syster måste dö: en ungdomsroman*. Bromma: Opal
- Bergmark Elfgrén, Sara. *Norra Latin*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Bergqvist, Lotta och Lundberg, Annika. *Godnattvisor*. Stockholm: Bonnier Carlsen
- Black, Holly och Jernberg, Ingela. *Den mörkaste delen av skogen*. Rabén & Sjögren
- Boozon Ekberg, Lina, Emmelin, Eva, Madsen, Linda och Vindelman, Alaya. *Kroppens ABC*. Linköping: Olika förlag
- Borg, Inga. *Hemma hos Plupp*. Bromma: Opal
- Bouzard, Guillaume, Carlsson, Stefan och Morris. *Jolly Jumper svarar inte*. Trosa: Cobolt
- Brol, Magda och Winter, Ingelöf. *Pinocchio and the real boys = Pinocchio och de riktiga pojkarna*. London: Mantra Lingua
- Brown, Dan och Klingberg, Ola. *Da Vinci-koden*. Sundbyberg: Bokförlaget Semic
- Bäck, Madeleine. *Jorden vaknar*. Stockholm: Natur & Kultur
- Bäck, Madeleine. *Vattnet drar*. Stockholm: Natur & Kultur
- Bäckman, Lilian. *Tre feministiska sagor*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Cape, R. B. och Persson, Lise-Lotte. *Gulbnud*. Laholm: Sounds like a good story
- Carlsson, Christoffer. *Oktober är den kallaste månaden*. Stockholm: Gilla Böcker
- Carlström, Alice, Källhage, Frida, Ziegler, Jenny och Henningsson Nilsson, Emma. *Charlie säger nej!* Helsingborg: Utgivare okänd
- Cass, Kiera och Jansson, Carina. *Den utvalda*. Stockholm: B. Wahlströms
- Cass, Kiera och Jansson, Carina. *Kronprinsessan*. Stockholm: B. Wahlströms
- Cederlund, Charlotte. *Gryningsstjärna*. Bromma: Opal
- Cosey och Ridderström, Karl. *En mystisk melodi*. Solna: Egmont Publishing
- Cousins, Lucy och Winberg, Anna. *Pick pick pick*. Stockholm: Triumf förlag
- Crowther, Kitty och Stark, Ulf. *Sagor om natten*. Stockholm: Lilla Piratförlaget
- Crowther, Kitty och Titusson, Erik. *Min vän Jim*. Stockholm: Lilla Piratförlaget
- Daal, Christoffer. *Skam: #karaktererna, #platserna, #citaten*. Västra Frölunda: Tukan förlag
- Dahle, Gro, Nyhus, Svein och Larsson, Nils Aage. *Bläckfisken*. Göteborg: Daidalos
- Dahlin, Petrus och Kristiansson, Johanna. *Gosedjuret*. Stockholm: Bonnier Carlsen
- Danielsson, Jesper. *Före och efter Klea*. Stockholm: Bonnier Carlsen
- Darke, J. A., Evergreen, Nelson och Jernberg, Ingela. *Nattgästen*. Stockholm: Bergghs
- Demant, Olivia, Angerborn, Ingelin och Dahlin, Petrus. *Skräck: elva rysare för mellanstadiet*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Dickens, Charles, Sebag-Montefiore, Mary, Able, Barry och Andersson, Catharina. *Illustrerade sagor av Dickens*. Stockholm: Lind & Co

Dorsey, Angela, Wedmark, Cecilia och Wallin, Moa. *Gåvan*. Malmö: Penny & Friends/Stabenfeldt

Entenäs, Martin, Heikkilä, Cecilia, Gustavsson, Per och Hellgren, Joanna. *Vilda djurboken: favoritdjur i svensk natur*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Erlbruch, Wolf och Forsén, Ulla. *Fru Meier - koltrasten*. Malmö: Hjulet

Favilli, Elena, Cavallo, Francesca, Nilsson, Hans-Jacob och Jonason, Åsa. *Godnattsagor för rebelltjejer: 100 berättelser om fantastiska kvinnor*. Stockholm: Max Ström

Ferri, Jean-Yves, Conrad, Didier och Andersson, Per J. A. *Asterix och det stora loppet*. Solna: Egmont Publishing

Filipsdotter, Lisa och Högberg, Elsa. *Stall Smultronbackens käpphästar: tips, tutorials & snilleblixtar*. Hägersten: Pug förlag

Forssén Ehrlin, Carl-Johan och Hanson, Sydney. *Traktorn som så gärna ville somna: en annorlunda godnattsaga*. Huskvarna: Ehrlin Publishing

Fox Sandberg, Emma. *Elsas väg mot Tråante: en hyllning till en samisk ikon*. Lycksele: Liksjuon sámien seäbrrie

Gaiman, Neil och Leandoer, Kristoffer. *Nordiska myter: från Yggdrasil till Ragnarök*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Genar, Katarina. *Spökflickan*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Gesén, Pernilla. *Det här kalla landet*. Stockholm: B. Wahlströms

Gordan, Kajsa. *Om jag får stanna*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Gottfridsson, Linn och Adbåge, Emma. *Myran och gåtorna*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Granholt, Emma. *På andra sidan reglerna*. Stockholm: Alfabet

Gray, Leon och Edmonds, Sarah. *Jag upptäcker världen*. Västra Frölunda: Tukan förlag

Green, John och Jansson, Carina. *Sköldpaddor hela vägen ner*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Grøntvedt, Nina Elisabeth och Kempe, Ylva. *En rumpa att dö för: en romantisk (komedi) tragedi i fem akter*. Stockholm: Gilla böcker

Guojing. *Ensam*. Lund: Chin Lit

Gustafsson, Sissel. *Stackars pappa: serie!* Stockholm: Rabén & Sjögren

Gutestam, Malin. *Hjärnskap för tonårshjärnan*. Helsingborg: Hoi förlag

Hallberg, Lin. *Som stjärnor faller*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Hansen, Julia. *I paradiset's källare*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Hansson, Anna och Stigwan, Emelie. *Frisören*. Skällinge: Beta pedagog

Hardenborg, Fredrik. *I helvetet vet alla vem jag är*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Harris, Niklas och Brahme, Ludvig. *Alva spelar handboll*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Hawcock, Claire, Cooke, Charlotte och Meijer, Annika. *Sov gott, dröm sött: en godnattsaga baserad på sömntechnik*. Göteborg: Parakit förlag

Henriksson, Therese. *Skrivtävlingen*. Lerum: Idus förlag

Hill, Niklas och Palmqvist, Anna. *Julia räddar skogen*. Stockholm: Trinambai

Holmer, Anders. *Allting händer!* Stockholm: Natur & Kultur

Ivarsson, Marcus. *Freja och rymden*. Stockholm: Kartago

Ivarsson, Nina. *Risulven Risulven*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Johansson, Emma. *Papperssjälar*. Bromma: Vox by Opal

Jonasson, Sara. *Stora boken med godnattsagor*. Stockholm: Lind & Co

Karinsdotter, Emma och Gustavsson, Hanna. *Lisbet och Sambakungen*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Kinney, Jeff och Grundberg, Thomas. *Dagbok för alla mina fans. Fly fältet*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Kivelä, Malin och Bondestam, Linda. *Den ofantliga Rosabel*. Helsingfors: Förlaget

Klinting, Lars. *Castor odlar*. Stockholm: Alfabet

Korolainen, Tuula, Torvinen, Kimmo och Orlov, Janina. *Mumintrollets skogsäventyr*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Krantz, Klara. *Under odjurspälsen*. Stockholm: Alfabet

Krylén, Linnéa. *Handbok för kartläsare: en faktabok om världen på papper*. Bromma: Opal

Lagerqvist, Camilla. *Försvunnen*. Stockholm: B. Wahlströms

Lamothe, Matt, Formgren, Elsie och Sundström, Sten. *En dag i livet: en vanlig dag hos sju barn på olika platser i världen*. Stockholm: Pagina

Lidbeck, Cecilia. *De försvunna*. Stockholm: Lilla Piratförlaget

Lidberg, Minette och Jenemark, Jesper. *Kompisen i bissen*. Bromma: Opal

Lima de Faria, Alice Bjerknæs. *Fågelfesten*. Stockholm: Natur & Kultur

Lindbäck, Johanna. *Karta för förälskade & andra vilsna*. Stockholm: Gilla böcker

Lindgren, Barbro och Eriksson, Eva. *Dollans dagis*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Lindgren, Barbro och Höglund, Anna. *Titta Hamlet*. Stockholm: Karneval förlag

Lindström, Agnes. *Hata Gustavsberg*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Lindström, Eva. *Kungen och drottningen*. Stockholm: Alfabet

Ljungqvist, Christin. *Vita tigern*. Stockholm: Gilla böcker

Lockhart, E. och Jansson, Carina. *Fejk*. Stockholm: Lavender Lit

Long, Marie-Chantal. *#seriöstdeträckernu*. Bromma: Opal

Lu, Marie och Falk, Katarina. *Champion*. Stockholm: Modernista

Lu, Marie och Falk, Katarina. *Den unga eliten*. Stockholm: Modernista

Lundberg, Sara. *Vita streck*. Stockholm: Alfabet

Lundberg, Sara och Sundqvist, Alexandra. *Fågeln i mig flyger vart den vill*. Stockholm: Bokförlaget Mirando

Lunde, Maja och Ridberg, Helena. *Battle*. Stockholm: Natur & Kultur

Lundeberg, Annika. *Sju små sagor*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Lundmark, Lisa och Ramel, Charlotte. *Haj-Jenny*. Stockholm: Natur & Kultur

Martelin, Susanna. *Så långt vi kan följas*. Stockholm: Alfabet

Melin, Minna, Melin, Märten och Kristiansson, Johanna. *Om du går vilse i skogen - tretton tips*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Mills-Naim, Ami Chen. *Hitta din inre kraft: en bok till tonåringar*. Malmö: Eye books

Mälarstedt, Martina. *Sagas sagor: nio klassiska sagor från barnbiblioteket Saga*. Stockholm: Lärarstiftelsen

Möller, Annie. *Väntarna*. Helsingborg: Hoi förlag

Navjord, Jannika. *Min första veganbok*. Bromma: Tihi Press & Production

Nessvold, Hampus. *Ta det som en man*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Nilsson, Frida och Jansson, Alexander. *Det tunna svärdet*. Stockholm: Natur & Kultur

Nilsson, Johanna. *För att väcka hon som drömmer*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Nilsson, Malin och Arpiainen, Johanna. *Naturväktarna och skatten i Ekdungen*. Färestaden: Vombat

Nilsson, Moni och Sheppard, Sarah. *Tsatsiki och Älva*. Stockholm: Natur & Kultur

Nilsson, Per. *Damaskus Sölvesborg*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Nilsson Thore, Maria. *Vem ser Dim?* Stockholm: Bonnier Carlsen

Nominerade till Lilla Augustpriset 2017. Stockholm: Svenska förläggareföreningen

Nosebleed Studio reser i den svenska historien. Lund: Nosebleed Studio

Noveller från Trelleborg. Trelleborg: Trelleborgs kommun

Olausson, Sara. *Lorange. Del 3*. Stockholm: Kartago

Ollmark, Lena och Gustavsson, Per. *Den förskräckliga historien om Lilla Hon*. Stockholm: Lilla Piratförlaget

Olsson, Johanna. *Glömskan*. Stockholm: Bergh

Pennypacker, Sara, Risheden, Jan och Klassen, Jon. *Min vän Pax*. Stockholm: Natur & Kultur

Petersens, Axel af. *Vardagsjuridik för unga: ta kontroll över ditt liv (innan någon annan gör det)*. Stockholm: B. Wahlströms

Pettersen, Siri och Kempe, Ylva. *Odinsbarn*. Stockholm: B. Wahlströms

Pierrou, Tove och Maijala, Marika. *Honungsmjölke för tre*. Stockholm: Natur & Kultur

Platt, Anna och Söderberg, Li. *Sabar som inte syns*. Sävedalen: Speja

Rapp, Johan och Worm, Anders. *Bli hjärnsmart: lär dig snabbare och bättre!* Stockholm: Bonnier Carlsen

Ricard, Anouk och Riad, Lotta. *Vill du ha ett tuggummi?* Hägersten: Cosmos Comics

Roca Ahlgren, Malin och Ramstedt, Carl-Marcus. *Julias superkrafter - en bok om asperger/högfungerande autism*. Trollhättan: Kikkuli förlag

Rowling, J. K., Duddle, Jonny, Tomic, Tomislav och Forsström, Ann Margret. *Quidditch genom tiderna*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Rowling, J. K., Forsström, Ann Margret och Fries-Gedin, Lena. *Fantastiska vidunder och var man hittar dem*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Rowling, J. K., Fries-Gedin, Lena och Gedin, Jessika. *Fantastiska vidunder och var man hittar dem: filmmanuset*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Rowling, J. K., Kay, Jim och Fries-Gedin, Lena. *Harry Potter och fången från Azkaban*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Rowling, J. K., Lomenech Gill, Olivia, Forsström, Ann Margret och Fries-Gedin, Lena. *Fantastiska vidunder och var man hittar dem*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Rowling, J. K., Tomic, Tomislav och Fries-Gedin, Lena. *Barden Beedles berättelser*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Ruejas Jonson, Nathalie. *Låtsasbeten*. Stockholm: Urax

Russell, Rachel Renée, Russell, Nikki, Russell, Erin och Stålmarch, Ylva. *Berättelser om en (inte så töntig) dramaqueen*. Stockholm: Modernista

Rydström, Jenny och Knight, Julie. *Mustasch: pekbok*. Helsingborg: Hoi förlag

Rydström, Jenny och Knight, Julie. *Skägg: pekbok*. Helsingborg: Hoi förlag

Rørvik, Bjørn F., Moursund, Gry och Lindenbaum, Pija. *Bockarna Bruse börjar skolan*. Stockholm: Lilla Piratförlaget

Salqvist, Eva. *Julia finns inte*. Lerum: Idus förlag

Sburelin, Glenda. *Om en dröm*. Järna: Zensekai förlag

Schamp, Tom, Formgren, Elsie och Sundström, Sten. *Världens största ordbok för upptäckare & äventyrslystna*. Stockholm: Printworks

Sheppard, Sarah. *Upptäckare och äventyrare*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Sjodin, Jenny. *Där norrskenet dansar*. Linköping: Olika förlag

Skåhlberg, Anette. *När ingen ser*. Uppsala: S.T.O.P. Bok

Stark, Ulf. *Därfänkar & dänickar*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Stark, Ulf. *Min vän Percys magiska gymnastiskor*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Stark, Ulf och Gustavsson, Per. *Amy, Aron och anden*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Stark, Ulf och Höglund, Anna. *Jaguaren*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Stark, Ulf och Ståhlberg, Ann-Cathrine Sigrid. *Tre vänner*. Älmhult: IKEA

Sundström, Josefine och Göthner, Emma. *Fiffiga kroppen och finurliga knoppen*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Swärd, Susann och Landgren, Tina. *Rätt lätt. 2, Om barnets rättigheter*. Växjö: Rättighetsfokus

Tadjo, Véronique, Ghafari, Rahim och Wallin, Matilda. *Mamy Wata va bayula = Mamy Wata och monstret*. Spånga: Ndio kultur & kommunikation

Tegnér, Alice och Beskow, Elsa. *Lilla visboken*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Thomas, Angie och Svensson, Amanda. *The hate u give*. Stockholm: Natur & Kultur

Timgren, Katja. *Amanda & Ila: från och med nu*. Stockholm: Alfabet

Wahlén, Christina. *Tulpanpojken*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Vallin, Erika. *Speglarnas hemlighet*. Stockholm: Natur & Kultur

Wedmark, Cecilia och Söderström, Lena. *Hemligt hästliv*. Malmö: Penny & Friends/Stabenfeldt

Vegna, Sarah och Tolke, Astrid. *Vi bakar bullar*. Linköping: Olika förlag

Wennstam, Katarina. *Flickan på botellet: ett fall för Alex Skarp*. Stockholm: Rabén & Sjögren
Widehammar, Anna-Karin. *Yogasagor för barn*. Hudiksvall: Bunne Music
Widholm, Annika och Björnstjerna, Jonna. *Trollspanarna*. Helsingborg: Hegas
Widmark, Martin och Skogäng, Ola. *I rosens mitt*. Stockholm: Bonnier Carlsen
Widmark, Martin och Willis, Helena. *LasseMajas teaterbok*. Stockholm: Bonnier Carlsen
Virke, Emma. *Toto gräver en grop*. Stockholm: Lilla Piratförlaget
Wirsén, Stina. *Du: dikter för nyfödingar*. Stockholm: Bonnier Carlsen
Våhlund, Elias och Våhlund, Agnes. *Handbok för superhjältar. Del 1, Handboken*. Stockholm: Rabén & Sjögren
Våhlund, Elias och Våhlund, Agnes. *Handbok för superhjältar. Del 2, Röda masken*. Stockholm: Rabén & Sjögren
Vår skattkammare. Stockholm: Natur & Kultur
Younge-Ullman, Danielle och Falk, Cecilia. *Allt det vackra är inte förstört*. Stockholm: Lavender Lit
Öberg, Maja och Klingbjer, Anna. *Pluttens mindfulness*. Mariestad: Kloster förlag
Öström, Mia. *Vakuum*. Stockholm: Gilla böcker

Teoretisk litteratur

Burman, Anders & Lennerhed, Lena, red. *Samtider: perspektiv på 2000-talets idéhistoria*. Göteborg: Daidalos, 2017
Halldén, Gunilla. *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur*. Stockholm: Carlsson, 2011
Warnqvist, Åsa. "En marknad i förändring: om utgivningen av barn- och ungdomslitteratur i Sverige 2001-2015". *Spänning och nyfikenhet: festskrift till Johan Svedjedal*. Möklinta: Gidlund, 2016, s. 428-443
Warnqvist, Åsa. "Flickans århundrade?: generationsskiftet i den svenska barn- och ungdomslitteraturen under 2000-talet". *Konstellationer: festskrift till Anna Williams*. Möklinta: Gidlund, 2017, s. 145-158
Wikberg, Erik. *Boken 2018: marknaden, trender och analyser*. Stockholm: Svenska bokhandlareföreningen, 2018

Statistikbilaga

År 2017 utkom totalt 2 532 barn- och ungdomsböcker i Sverige.

Det är en ökning med närmare 5 procent jämfört med 2016 då det utkom 2 414 böcker.

Sedan år 2000 har utgivningen mer än fördubblats.

Svenska barnboksinstitutets statistik

I statistikbilagan redovisas statistik över barn- och ungdomsböcker utgivna 2017 som inkommit till institutet senast den 28 februari 2018. De fåtal böcker som inkommer efter detta datum redovisas inte i statistiken. Sbi började ta fram egen statistik över utgivningen 1999. Alla procentangivelser är avrundade till närmaste heltal.

Utgivningen av barn- och ungdomsböcker

Den 28 februari 2018 hade det inkommit **2532** barn- och ungdomsböcker till Svenska barnboksinstitutet med utgivningsår 2017.

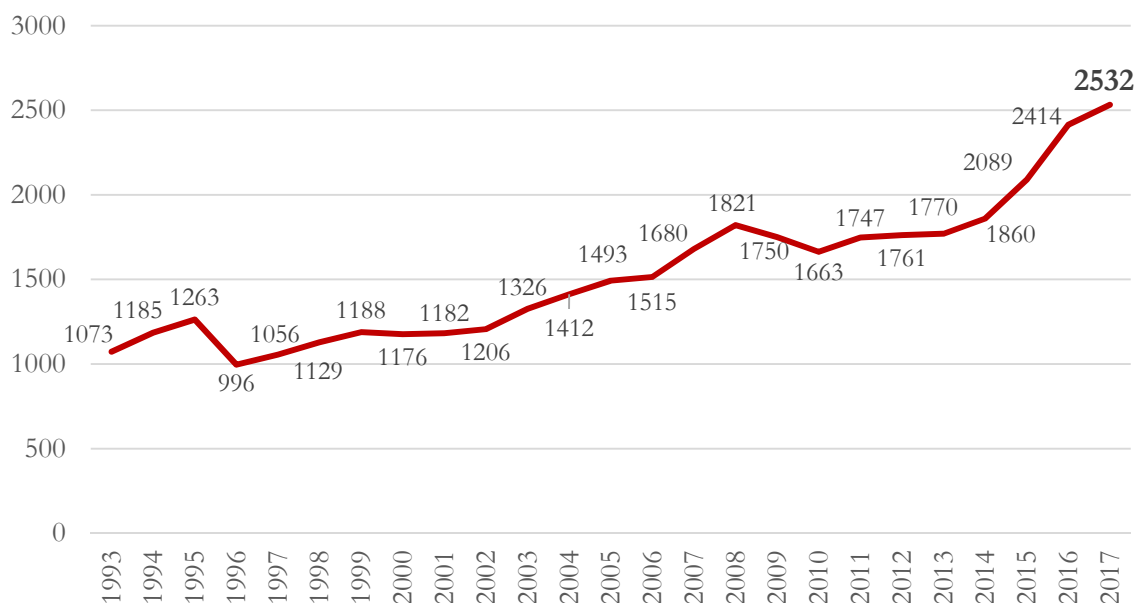
Antal svenska barn- och ungdomsböcker 2017 var **1425** titlar vilket utgör **56 %** av utgivningen (2016: 1335 = 55 %). Antal översatta barn- och ungdomsböcker 2017 var **1107** titlar vilket motsvarar **44 %** (2016: 1079 = 45 %). **85 %** av barn- och ungdomsutgivningen utgörs av förstaupplagor (2016: 83 %).

Tabell 1. Utgivningen av barn- och ungdomsböcker 2016–2017

Kategori	2016	2017
Bilderböcker	785	906
Dramatik	1	2
Faktaböcker	364	412
Kapitelböcker	418	378
Mellanåldersböcker	389	416
Poesi	11	4
Samlingar	45	42
Sångböcker	9	7
Tecknade serier	86	76
Ungdomsböcker	306	289
Totalt	2414	2532

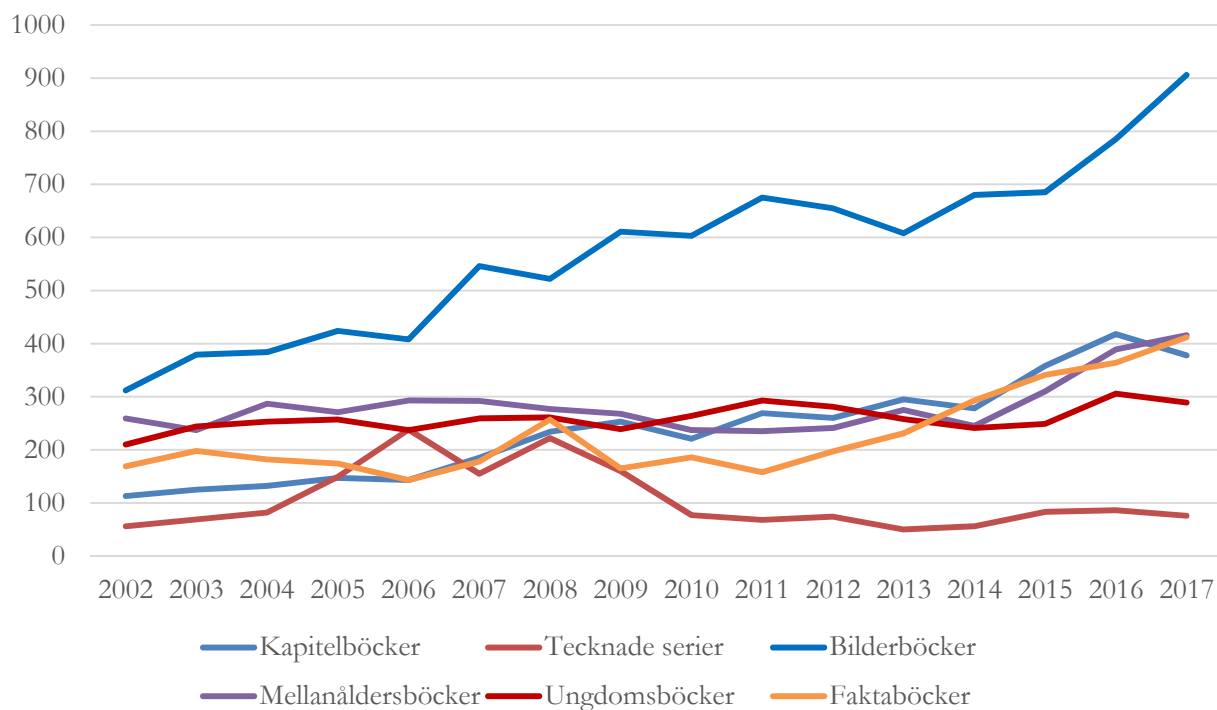
Kommentar: År 2017 utkom totalt 2532 barn- och ungdomsböcker, vilket är en **ökning med 5 %** jämfört med 2016.

Diagram 1a. Utgivningen av barn- och ungdomsböcker 1993–2017

Kommentar: Under perioden 1993–2017 har utgivningen av barn- och ungdomsböcker **ökat med 136 %**. Siffrorna 1993–1998 är hämtade från *Svensk Bokförteckning*. Siffrorna 1999 och framåt är framtagna av Sbi.

Diagram 1b. Utgivningen fördelad på kategorier 2002–2017

Svenska och översatta barn- och ungdomsböcker

Tabell 2. Utgivningen av svenska barn- och ungdomsböcker 2016–2017

Kategori	2016	2017
Bilderböcker	476	523
Dramatik	-	1
Faktaböcker	123	159
Kapitelböcker	296	272
Mellanåldersböcker	212	238
Poesi	10	3
Samlingar	26	32
Sångböcker	7	3
Tecknade serier	27	24
Ungdomsböcker	158	170
Totalt	1335	1425

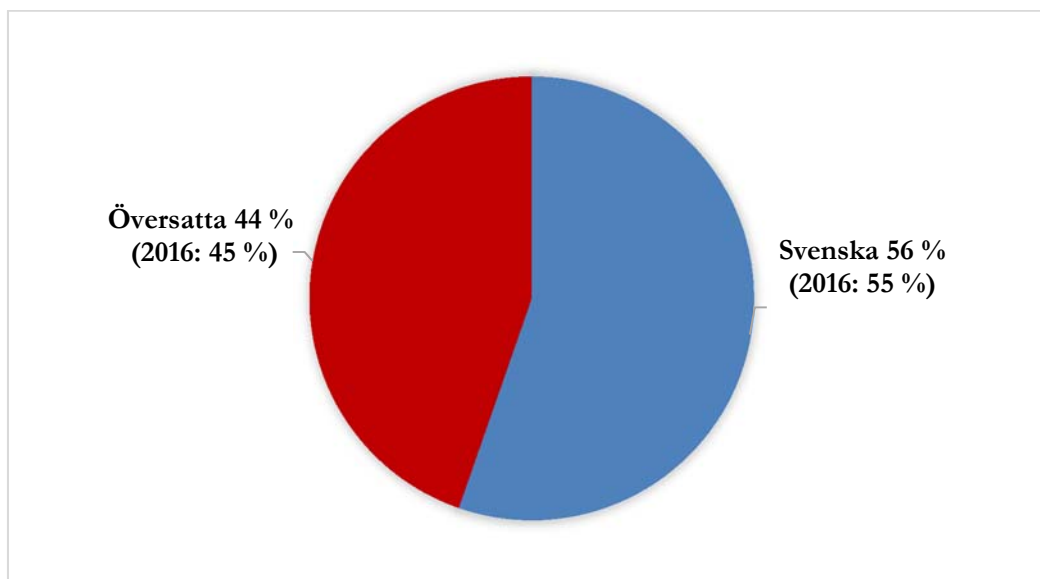
Kommentar: Den svenska utgivningen 2017 ökade med 7 % jämfört med 2016.

Tabell 3. Utgivningen av översatta barn- och ungdomsböcker 2016–2017

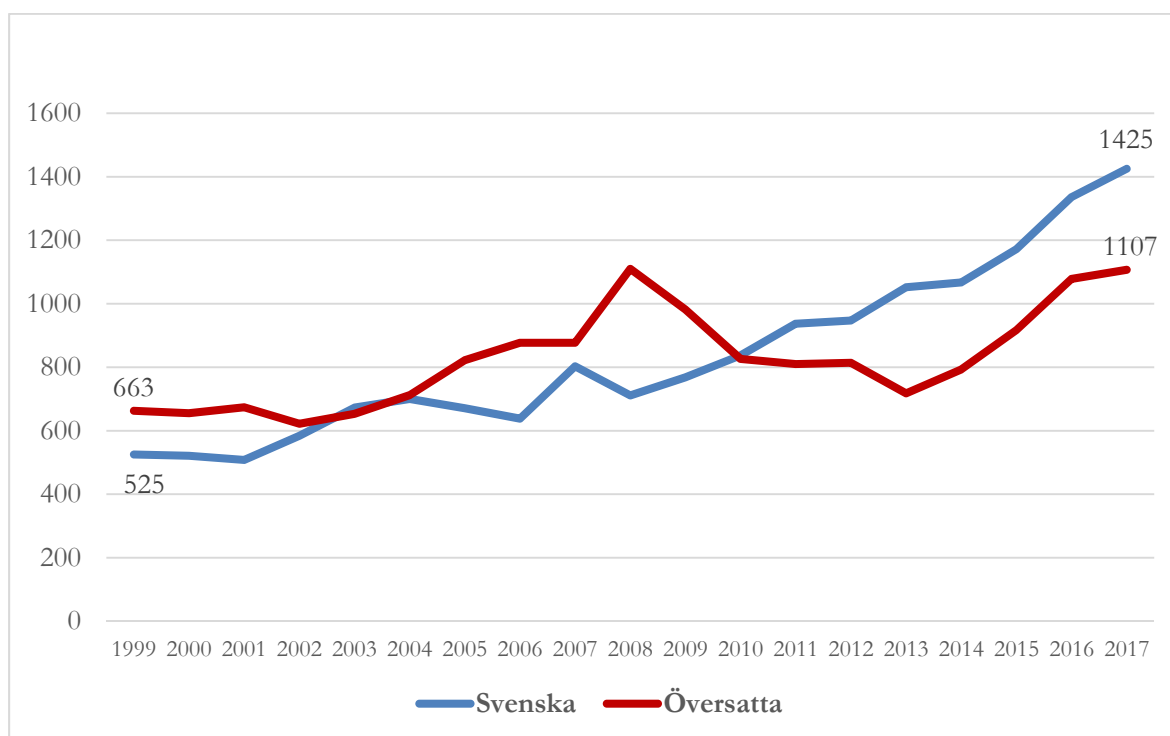
Kategori	2016	2017
Bilderböcker	309	383
Dramatik	1	1
Faktaböcker	241	253
Kapitelböcker	122	106
Mellanåldersböcker	177	178
Poesi	1	1
Samlingar	19	10
Sångböcker	2	4
Tecknade serier	59	52
Ungdomsböcker	148	119
Totalt	1079	1107

Kommentar: Den översatta utgivningen 2017 ökade med 3 % jämfört med 2016.

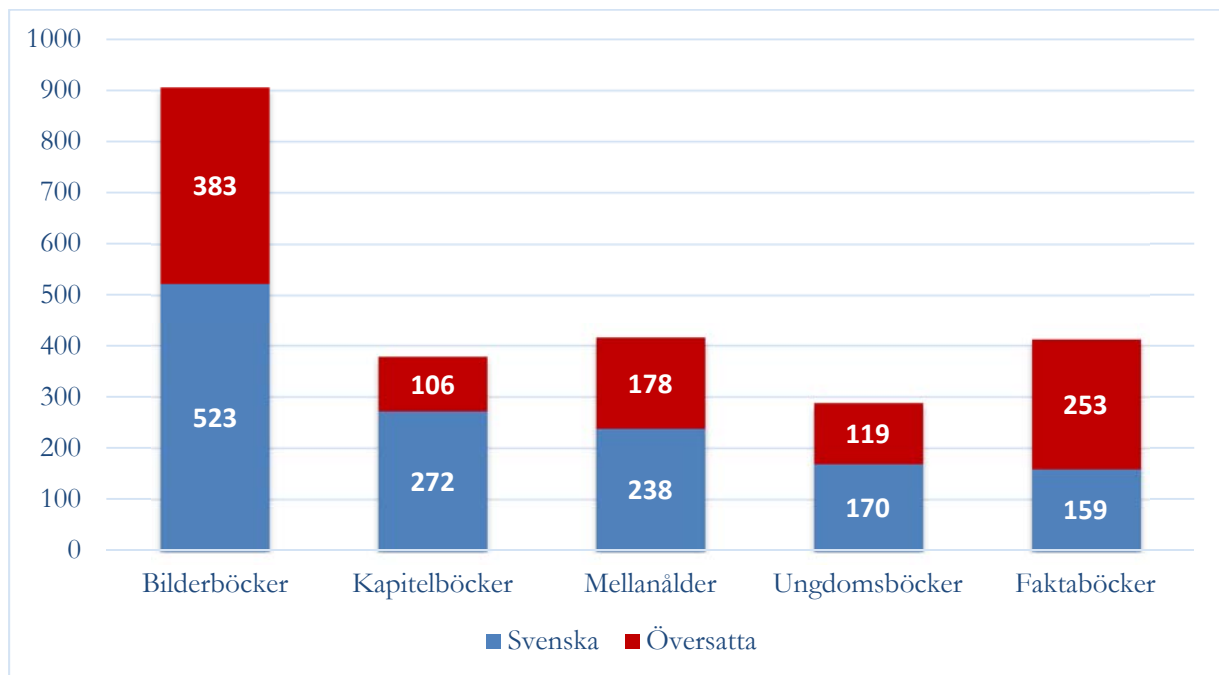
Diagram 2. Fördelning mellan svenska och översatta barn- och ungdomsböcker 2017

Diagram 3. Utgivningen av barn- och ungdomsböcker 1999–2017, jämförelse svenska och översatta böcker

Diagram 4. Utgivningen i de största kategorierna 2017

Förstaupplagor av barn- och ungdomsböcker

Tabell 4. Barn- och ungdomsböcker, förstaupplagor 2016–2017

Kategori	2016	2017
Bilderböcker	626	740
Dramatik	1	2
Faktaböcker	350	401
Kapitelböcker	359	345
Mellanåldersböcker	328	364
Poesi	11	3
Samlingar	45	40
Sångböcker	5	6
Tecknade serier	78	67
Ungdomsböcker	211	190
Totalt	2014	2158

Kommentar: Utgivningen av förstaupplagor 2017 ökade med 7 % jämfört med 2016.

Tabell 5. Svenska barn- och ungdomsböcker, förstaupplagor 2016–2017

Kategori	2016	2017
Bilderböcker	338	372
Dramatik	-	1
Faktaböcker	111	153
Kapitelböcker	247	246
Mellanåldersböcker	177	195
Poesi	10	2
Samlingar	26	30
Sångböcker	4	2
Tecknade serier	25	20
Ungdomsböcker	113	110
Totalt	1051	1131

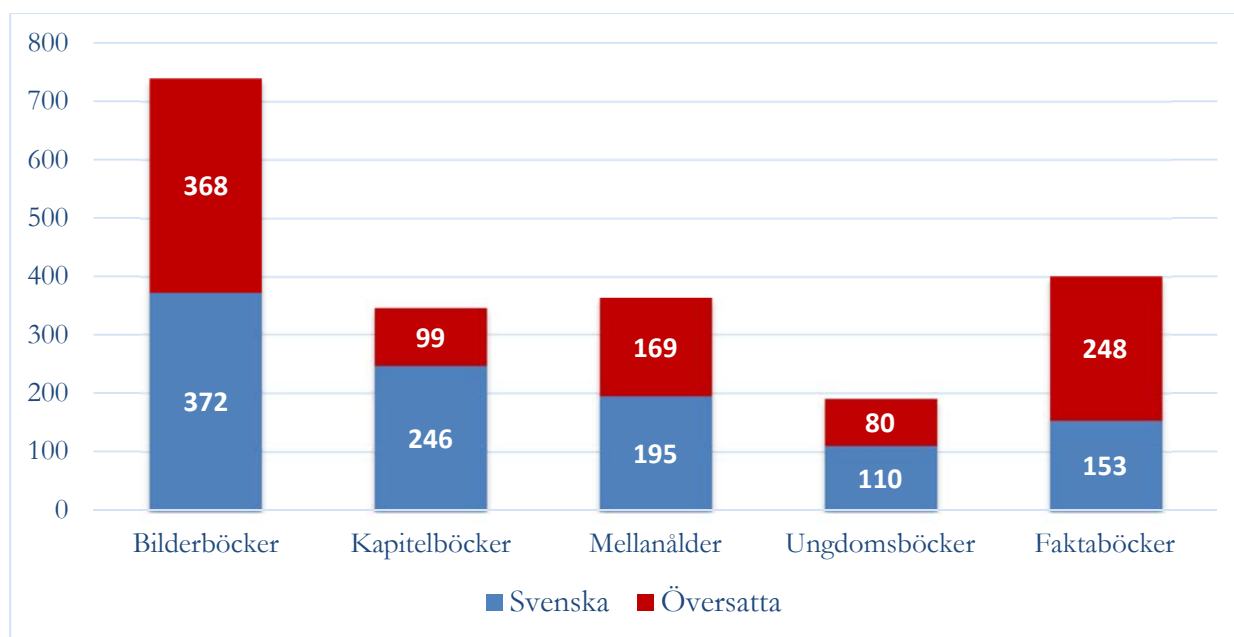
Kommentar: Utgivningen av svenska förstaupplagor 2017 ökade med 8 % jämfört med 2016.

Tabell 6. Översatta barn- och ungdomsböcker, förstaupplagor 2016–2017

Kategori	2016	2017
Bilderböcker	288	368
Dramatik	1	1
Faktaböcker	239	248
Kapitelböcker	112	99
Mellanåldersböcker	151	169
Poesi	1	1
Samlingar	19	10
Sångböcker	1	4
Tecknade serier	53	47
Ungdomsböcker	98	80
Totalt	963	1027

Kommentar: Utgivningen av översatta förstaupplagor 2017 ökade med 7 % jämfört med 2016.

Diagram 5. Totala utgivningen av förstaupplagor i de största kategorierna 2017

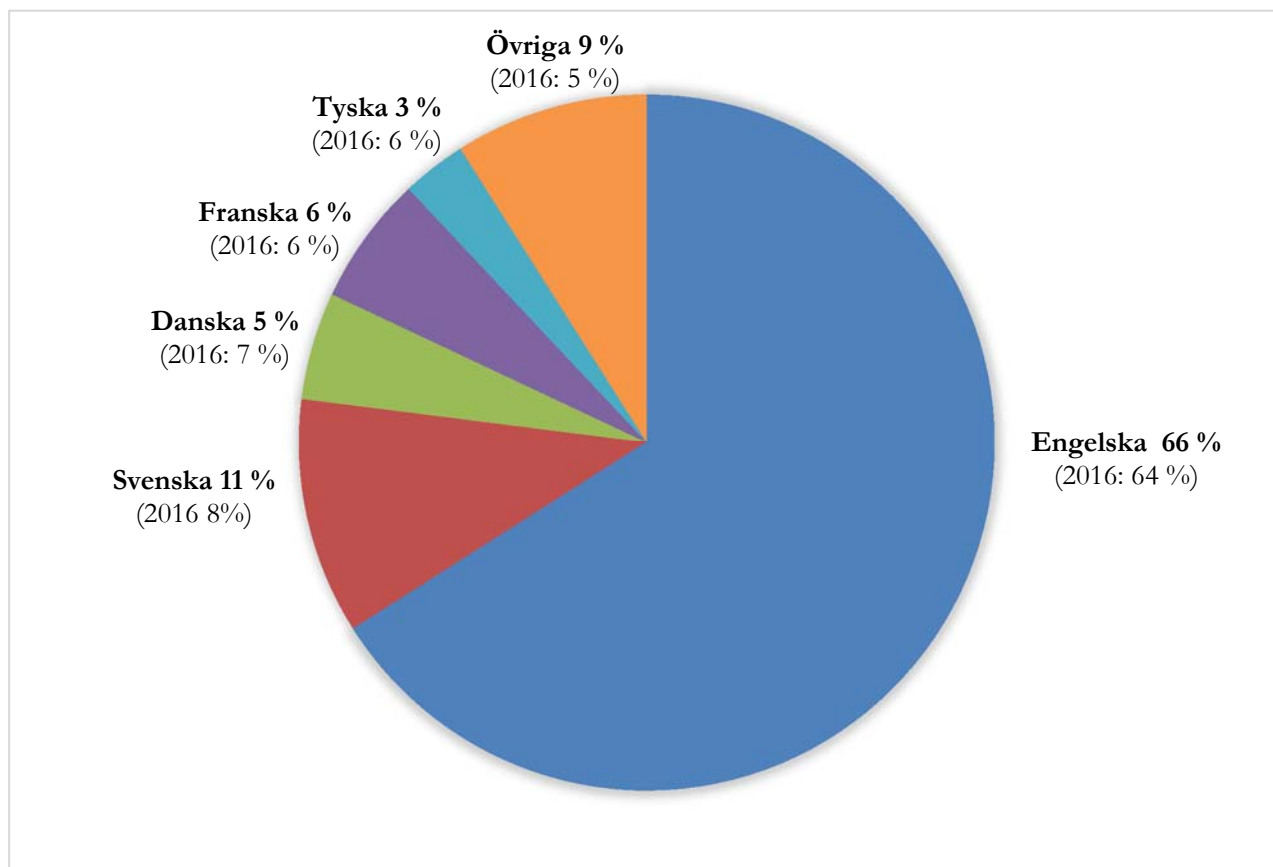
Översättningar av barn- och ungdomsböcker

Tabell 7. Språk varifrån översättningarna gjorts i förstaupplagor 2016–2017

Språk	2016	2017
Engelska	620	682
Svenska*	74	118
Franska	58	60
Danska	64	53
Tyska	63	29
Norska	35	28
Finska	5	20
Nederländska	7	14
Spanska	4	4
Urdu	-	4
Uppgift saknas	7	3
Italienska	4	2
Kinesiska	3	2
Portugisiska	4	2
Rumänska	-	2
Polska	5	1
Ryska	-	1
Slovenska	1	1
Tjeckiska	-	1
Isländska	4	-
Japanska	4	-
Koreanska	1	-
Totalt	963	1027

*Böcker översatta från svenska till annat språk och utgivna i Sverige.

Diagram 6. De fem största språken varifrån översättningar hämtats 2017

Återutgivning av barn- och ungdomsböcker

Tabell 8. Total återutgivning 2016–2017

Kategori	2016	2017
Bilderböcker	159	166
Dramatik	-	-
Faktaböcker	14	11
Kapitelböcker	59	33
Mellanåldersböcker	61	52
Poesi	-	1
Samlingar	-	2
Sångböcker	4	1
Tecknade serier	8	9
Ungdomsböcker	95	99
Totalt	400	374

Kommentar: Den totala återutgivningen 2017 **minskade med 7 %** jämfört med 2016.

Tabell 9. Svensk återutgivning 2016–2017

Kategori	2016	2017
Bilderböcker	138	151
Dramatik	-	-
Faktaböcker	12	6
Kapitelböcker	49	26
Mellanåldersböcker	35	43
Poesi	-	1
Samlingar	-	2
Sångböcker	3	1
Tecknade serier	2	4
Ungdomsböcker	45	60
Totalt	284	294

Kommentar: Den svenska återutgivningen 2017 **ökade med 4 %** jämfört med 2016.

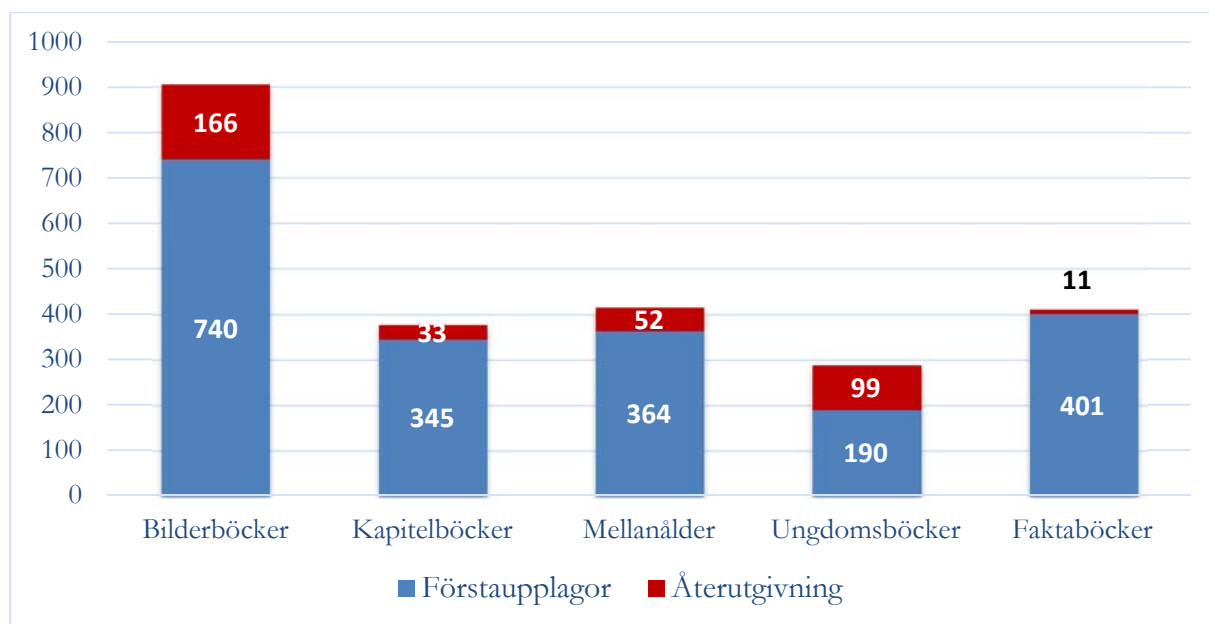

Tabell 10. Översatt återutgivning 2016–2017

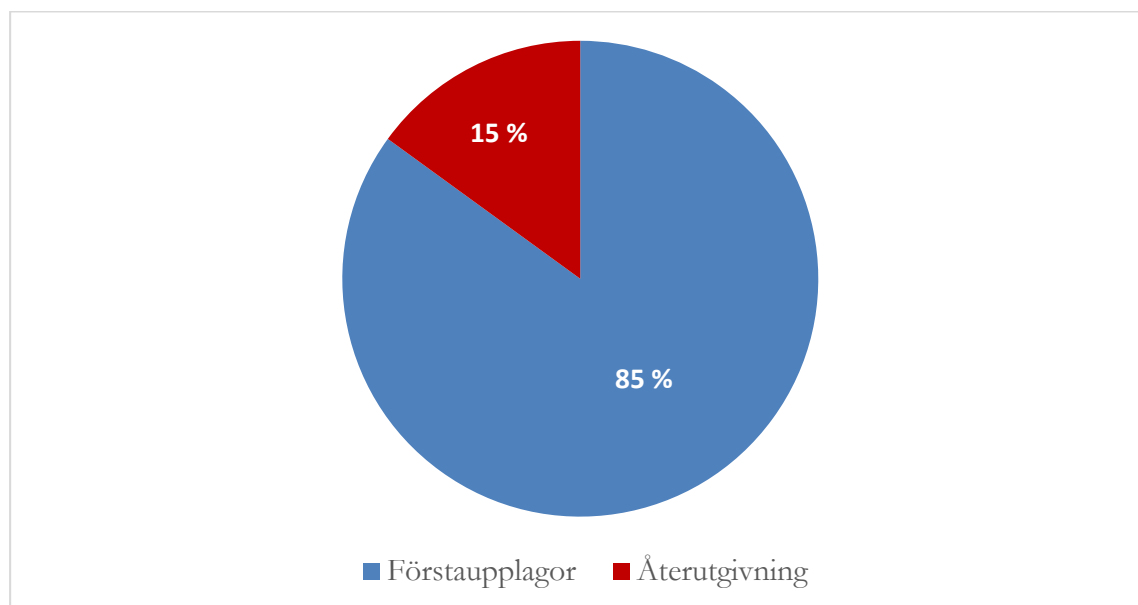
Kategori	2016	2017
Bilderböcker	21	15
Dramatik	-	-
Faktaböcker	2	5
Kapitelböcker	10	7
Mellanåldersböcker	26	9
Poesi	-	-
Samlingar	-	-
Sångböcker	1	-
Tecknade serier	6	5
Ungdomsböcker	50	39
Totalt	116	80

Kommentar: Den översatta återutgivningen 2017 **minskade med 31 %** jämfört med 2016.

Diagram 7. Totala utgivningen uppdelad på förstaupplagor och återutgivning 2017

Diagram 8. Fördelning mellan förstaupplagor och återutgivning 2017

Upphovspersoner i förstaupplagor

Tabell 11. Upphovspersoners kön i förstaupplagor 2017

Kategori	Kvinna	Man
Bilderböcker	521 (444)	292 (244)
Dramatik	2 (1)	1 (1)
Faktaböcker	213 (207)	137 (133)
Kapitelböcker	248 (257)	160 (187)
Mellanåldersböcker	268 (219)	150 (139)
Poesi	3 (5)	1 (6)
Samlingar	5 (9)	8 (12)
Sångböcker	5 (1)	- (-)
Tecknade serier	17 (20)	48 (59)
Ungdomsböcker	143 (148)	49 (67)
Totalt	1425 (1311)	846 (848)

Kommentar: Föregående år inom parentes. Av det totala antalet upphovspersoner i förstaupplagor 2017 var **63 % kvinnor** (2016: 61 %) och **37 % män** (2016: 39 %).

Tabell 12. Upphovspersoners kön i svenska förstaupplagor 2017

Kategori	Kvinna	Man
Bilderböcker	306 (281)	127 (117)
Dramatik	1 (-)	1 (-)
Faktaböcker	96 (72)	50 (45)
Kapitelböcker	194 (199)	107 (118)
Mellanåldersböcker	137 (120)	85 (76)
Poesi	2 (5)	- (5)
Samlingar	3 (5)	4 (3)
Sångböcker	2 (1)	- (-)
Tecknade serier	14 (10)	8 (14)
Ungdomsböcker	86 (75)	25 (38)
Totalt	841 (768)	407 (416)

Kommentar: Föregående år inom parentes. Av det totala antalet upphovspersoner i svenska förstaupplagor 2017 var **67 % kvinnor** (2016: 65 %) och **33 % män** (2016: 35%).

Tabell 13. Upphovspersoners kön i översatta förstaupplagor 2017

Kategori	Kvinna	Man
Bilderböcker	215 (163)	165 (127)
Dramatik	1 (1)	- (1)
Faktaböcker	117 (135)	87 (88)
Kapitelböcker	54 (58)	53 (69)
Mellanåldersböcker	131 (99)	65 (63)
Poesi	1 (-)	1 (1)
Samlingar	2 (4)	4 (9)
Sångböcker	3 (-)	- (-)
Tecknade serier	3 (10)	40 (45)
Ungdomsböcker	57 (73)	24 (29)
Totalt	584 (543)	439 (432)

Kommentar: Föregående år inom parentes. Av det totala antalet upphovspersoner i översatta förstaupplagor 2017 är **57 % kvinnor** (2016: 56 %) och **43 % män** (2016: 44 %).

Huvudpersoner i förstaupplagor

Tabell 14. Huvudpersoners kön i förstaupplagor 2017

Kategori	Flicka	Pojke	Par	Ej spec. kön
Bilderböcker	133 (118)	148 (124)	33 (28)	65 (34)
Kapitelböcker	106 (116)	104 (120)	40 (33)	- (2)
Mellanåldersböcker	154 (134)	112 (108)	34 (24)	- (-)
Tecknade serier	8 (17)	10 (17)	4 (2)	- (-)
Ungdomsböcker	99 (101)	39 (64)	13 (14)	2 (1)
Totalt	500 (486)	413 (433)	124 (101)	67 (37)

Kommentar: Föregående år inom parentes. 2017 var **55 % flickor** (2016: 53 %) och **45 % pojkar** (2016: 47 %) av huvudpersoner i förstaupplagor där kön går att fastställa och där enbart en huvudperson finns. Huvudpersoner kan också vara t.ex. ett djur eller en sak som tillskrivs kön när de är förmänskligade. Huvudpersoner räknas enbart i de kategorier som anges i tabellen. Med par avses enbart par som består av en pojke och en flicka.

Tabell 15. Huvudpersoners kön i svenska förstaupplagor 2017

Kategori	Flicka	Pojke	Par	Ej spec. kön
Bilderböcker	80 (75)	79 (65)	28 (22)	40 (23)
Kapitelböcker	76 (82)	77 (79)	35 (27)	- (2)
Mellanåldersböcker	74 (63)	65 (55)	24 (15)	- (-)
Tecknade serier	4 (5)	3 (1)	- (-)	- (-)
Ungdomsböcker	57 (51)	24 (30)	5 (8)	2 (1)
Totalt	291 (276)	248 (230)	92 (72)	42 (26)

Kommentar: Föregående år inom parentes. 2017 var **54 % flickor** (2016: 55 %) och **46 % pojkar** (2016: 45 %) av huvudpersoner i svenska förstaupplagor. Se vidare kommentar vid tabell 14.

Tabell 16. Huvudpersoners kön i översatta förstaupplagor 2017

Kategori	Flicka	Pojke	Par	Ej spec. kön
Bilderböcker	50 (43)	65 (58)	5 (6)	24 (11)
Kapitelböcker	26 (34)	26 (41)	5 (6)	- (-)
Mellanåldersböcker	80 (71)	45 (53)	10 (9)	- (-)
Tecknade serier	4 (12)	7 (16)	4 (2)	- (-)
Ungdomsböcker	42 (49)	14 (34)	7 (6)	- (-)
Totalt	202 (209)	157 (202)	31 (29)	24 (11)

Kommentar: Föregående år inom parentes. 2017 var **56 % flickor** (2016: 51 %) och **44 % pojkar** (2016: 49 %) av huvudpersoner i översatta förstaupplagor. Se vidare kommentar vid tabell 14.

Förlag och utgivare

Tabell 17. Utgivningen 2017 fördelat på förlag

Förlag/utgivare	2017
Bonnier Carlsen	279
Rabén & Sjögren	172
B. Wahlströms	135
Stabenfeldt	116
Tukan	102
Nypon	100
Egmont	81
Lind & Co / Känguru *	73
Idus	72
Opal	59
Igloo Books	56
Hegas	54
Natur & kultur	49
Bergh	46
Alfabet	45
Läsrörelsen	39
Modernista	36
Olika	32
IKEA	31
Lilla piratförlaget	30
En bok för alla	26
Barthelson	24
Parakit/Paragon	23
Cobolt	21
Ordalaget	20
Argasso	19
Goboken	19
Triumf	18
Hippo	17
Semic	17
Månpocket	15
Ndio	15
Beta pedagog	13
Pärnan	12
Sameskolstyrelsen	12
Gilla böcker	11
Vombat	11
Tomsing	10
Harper Collins Nordic	10

Bellinova	10
Speja	10
Dar Al Muna	9
Kikkuli	9
Urax	9
Bornelings	9
Whip media (H)	9
Pagina	8
Unga Lava	8
Brombergs	8
Framtidsfrön Värmland (B)	8
Lumenos (H)	8
Författares bokmaskin (P)	8
Vulkan (P)	8
Verbum	7
Semnos	7
Marcus	7
Printworks	7
Mooz	7
HOI (H)	6
Kartago	6
Books on demand (P)	6
Övriga	438
Totalt	2532

Kommentar: I tabellen redovisas de förlag som har gett ut 6 eller fler titlar under 2017. Resterande förlag och utgivare ingår i Övriga.

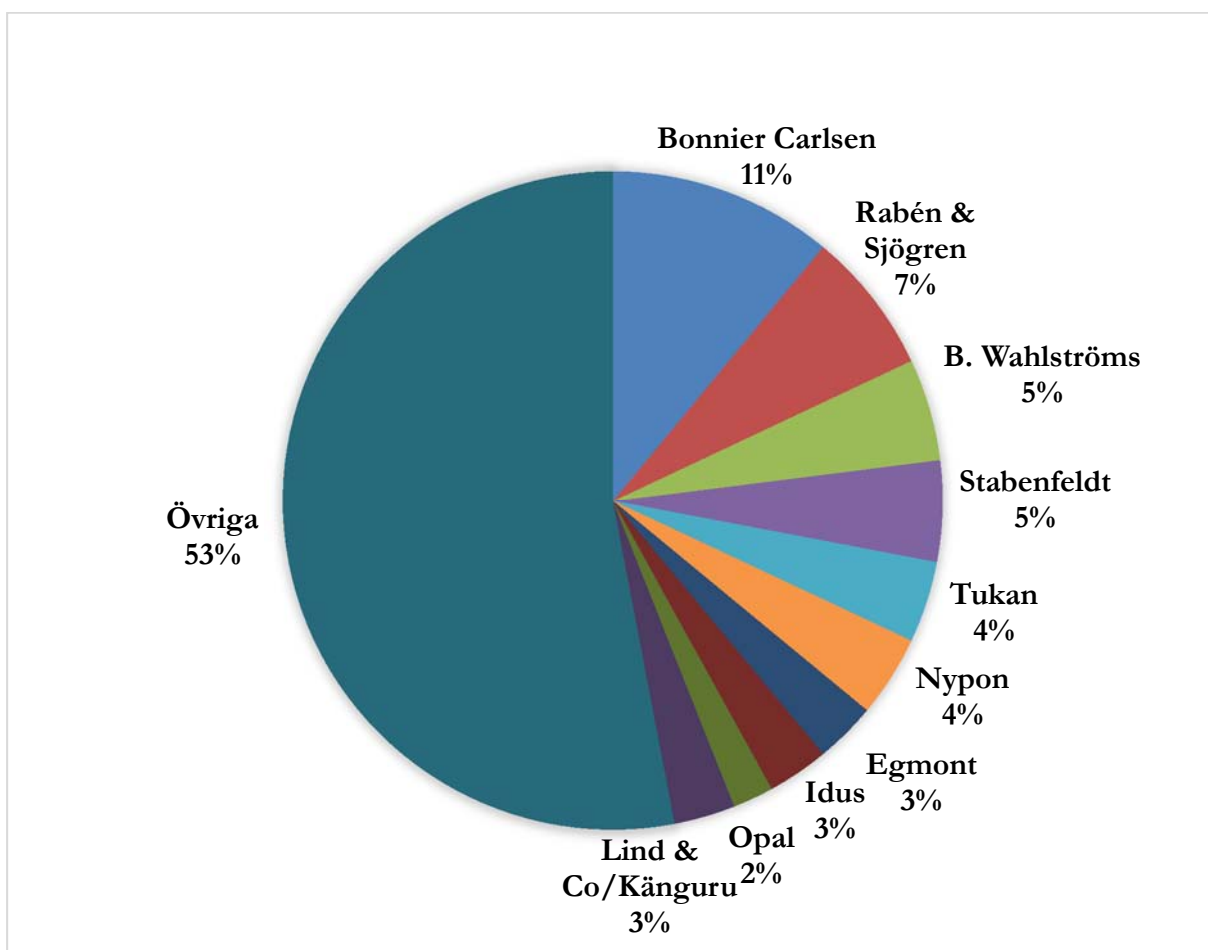
* Känguru var ett imprint till Lind & Co. Under 2017 gick förlaget över till att enbart ge ut barn- och ungdomsböcker under namnet Lind & Co.

(P) = Publiceringstjänster där upphovspersonerna själva finansierar tryckning etc.

(H) = Hybridförlag där upphovspersonerna i vissa fall står för delar av finansieringen

(B) = Ger endast ut böcker skrivna av barn.

Diagram 9. De tio största förlagen i förhållande till övriga år 2017

Ämnesord

Barn- och ungdomsböcker är sökbara med hjälp av ett stort antal ämnesord i Libris och Svenska barnboksinstitutets bibliotekskatalog ELSA.

De vanligast förekommande ämnesorden 2017

Undantaget de könsbestämmande orden flickor och pojkar, geografiska ämnesord samt genre- och formtermer.

Svenska barnboksinstitutet har det formella och nationella ansvaret för arbetet med att utveckla och förvalta barnämnesorden och utgör redaktionen för barnämnesordslistan. Redaktionen samarbetar dels med Svenska ämnesord på Kungl. biblioteket, dels med en referensgrupp som utgörs av deltagare från olika biblioteksverksambeter i landet.

Bilderböcker (0–6 år)

Förmänskligade djur
Vänskap
Djur
Hundar
Skogar
Lek
Katter
Valpar
Rävar
Mammor
Förskolor
Vilda djur
Familjen
Leta
Kaniner

Kapitelböcker (6–9 år)

Vänskap
Skolan
Familjen
Hästar
Stöld
Sommarlov
Förmänskligade djur
Magi
Syskon
Hundar
Katter
Monster
Mor- och farföräldrar
Grannar
Tävlingar

Mellanåldersböcker (9–12 år)

Vänskap
Hästar
Skolan
Övernaturligt
Magi
Sommarlov
Syskon
Familjen
Kärlek
Spöken
Hemligheter
Parallella världar
Stall
Vara annorlunda
Döda föräldrar

Ungdomsböcker (12 år–)

Kärlek
Vänskap
Identitet
Ishockey
Skolan
Övernaturligt
Magi
Syskon
Parallella världar
Försvinna
Maktkamp
Matcher
Ungdomar
Mord
Homosexualitet

Program 2018

Program 21 mars kl. 13.00–16.00

- 13:00 Lillemor Torstensson, Sbi, hälsar välkommen
- 13:10 **Fördubbling och förändring – barn- och ungdomsboksutgivningen i siffror 1992–2017**
Kajsa Bäckius, Sbi
- 13:30 **Barn- och ungdomsböcker utgivna 2017 – en övergripande genomgång**
Åsa Warnqvist, Sbi
- 14:00 **Paus**
- 14:30 **Debutantutgivningen – en genomgång**
Sofia Gydemo, Sbi
- 14:50 **”Vad är det som finns i skogen, barn?” – skogen i barn- och ungdomslitteraturen 2017**
Karin Mossed, Sbi
- 15:15 **Digital barn- och ungdomslitteratur – hur ser utgivningen ut?**
Ann Steiner, Lunds universitet

Plats

Z-salen, ABF-huset, Sveavägen 41, Stockholm. Fri entré. Förhandsanmälan.

Utställning

Barn- och ungdomsböcker utgivna i Sverige 2017 visas i en utställning på Svenska barnboksinstitutets bibliotek mellan den 22 mars och 17 maj. Öppet mån–tors kl. 12–17.

Bokprovning på turné

Malmö 23 maj och Göteborg 24 maj.

Turnéerna arrangeras i samarbete mellan Svenska barnboksinstitutet, Kultur i Väst och Region Skåne.

Filmning

Bokprovningen filmas av Bredmedia och finns tillgängligt efter ca 4 veckor på vimeo.com/barnboksinstitutet.

Bokprovningen arrangeras med stöd från Stockholms stad och i samarbete med ABF-Stockholm.

Tack

Svenska barnboksinstitutet vill rikta ett varmt tack till alla utgivare för att ni skänker ett exemplar av varje bok till Sbi. Tack också till Nationalbibliografen (NB) på Kungl. biblioteket för generös hjälp med att prioritera katalogisering av barn- och ungdomsböcker. Det underlättar insamlingsarbetet och är till stor hjälp för Sbi och den omfattande statistik som ingår i Bokprovningen.

Kontakt

Svenska barnboksinstitutet: Lillemor Torstensson, kommunikationsansvarig,
lillemor.torstensson@sbi.kb.se, 08–54 54 20 51

#bokprovning, #svenskabarnboksinstitutet, www.sbi.kb.se/bokprovning

Föreläsare

Foto: privat

Gästföreläsare: Ann Steiner

Ann forskar kring barnlitteratur och särskilt barnboksmarknaden. Hon undervisar i förlags- och bokmarknadskunskap vid Lunds universitet samt i litteraturvetenskap med inriktning mot litteratursociologi. Hon är framför allt intresserad av 1900-talets och samtidens litteratur, bokmarknad, läskultur och den digitala teknikens betydelse för litteraturen.

Foto: Eva Dalin

Kajsa Bäckius

Kajsa är bibliotekarie på Sbi. Hon har tidigare jobbat på folkbibliotek, bland annat som barnbibliotekarie i Järfälla.

Kajsa har föreläst vid tidigare Bokprovningar om bland annat dystopiernas form och innehåll samt normer och inkludering.

Foto: Eva Dalin

Sofia Gydemo

Sofia är bibliotekarie på Sbi. Hon har suttit i juryn för Augustpriset, arbetat med urval för Barnbokskatalogen, skrivit för New Swedish Books för Kulturrådet, ansvarat för bokbloggen Flaskposten och arbetat som projektledare för Bokjuryn.

Sofia ansvarar för insamlingen av barn- och ungdomsböcker och har tidigare år presenterat statistik över bokutgivningen och föreläst om övergripande teman.

Foto: Sbi

Hanna Liljeqvist

Hanna är vikarierande bibliotekarie på Sbi. Hon är litteraturvetare med dagboksromanen och bokserier som särskilda intresseområden. Vid förra Bokprovningen tittade Hanna särskilt på dagboksromanen i 2016 års utgivning av barn- och ungdomsböcker.

Hanna ger statistikföreläsningen i Malmö och Göteborg

Foto: Eva Dalin

Karin Mossed

Karin är bibliotekarie på Sbi. Hon har varvat arbete på bibliotek med andra uppdrag i bokbranschen. Under tre år var hon delägare i och förläggare på bokförlaget X Publishing.

Karin har tidigare föreläst på Bokprovningen om sociala skillnader och senast om religion i barn- och ungdomslitteraturen under rubriken "Religion och mytologi".

Foto: Eva Dalin

Åsa Warnqvist

Åsa är forskningsledare på Sbi och fil.dr. i litteraturvetenskap med särskilt intresse för barn- och ungdomslitteratur och litteratursociologi. Hennes forskning har bland annat rört den svenska barnboksmarknaden, normkritiska perspektiv och den kanadensiska författaren L. M. Montgomerys författarskap.